

”AJATUS OIS ET KAIKKI OIS SITÄ
SATEENKAARINUORISOTYÖTÄ”

Sateenkaarinuorten huomioiminen Vantaan seurakunnissa

Karoliina Pehkonen

Opinnäytetyö, Syksy 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Kalasatama, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Pehkonen, Karoliina. ”Ajatus ois, et kaikki ois sitä sateenkaarinuorisotyötä” – Sateenkaarinuorten huomioiminen Vantaan seurakunnissa.

Helsinki, syksy 2017, 55 s., 4 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillinen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka Vantaan seurakunnissa huomioidaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret. Vantaan seurakunnat ovat tehneet yhteistyötä Vantaan kaupungin kanssa Vantaan kaupungin järjestämässä sateenkaarevissa nuortenilloissa. Vantaan kaupungin nuortenillat sateenkaarinuorille järjestetään kerran viikossa ja Vantaan seurakuntien työntekijät osallistuvat näihin iltoihin kerran kuukaudessa. Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena ja aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Haastateltavina oli neljästä Vantaan seurakunnasta yhteensä yhdeksän työntekijää ja nuorta. Haastattelut suoritettiin 2017 toukokuussa. Aineiston analysointi tehtiin aineistolähtöisesti teemoittelua apuna käyttäen.

Tutkimustuloksista selvisi, että Vantaan seurakuntien nuorisotyö koetaan turvaliseksi. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus nähdään hyväksyttävänä. Hyvästä ilmapiiristä huolimatta Vantaan seurakunnissa nähtiin haasteita muun muassa rippikoulutyön heteronormatiivisten ja sukupuolinormatiivisten käytäntöjen vuoksi. Myös kirkon imago nähtiin ristiriitaisena, jonka johdosta seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret saattavat kokea kynnyksen seurakunnan nuorten toimintaan osallistumiseksi liian suurena. Tähän haasteeseen pyritään vastaamaan esimerkiksi osallistumalla Vantaan kaupungin järjestämiin sateenkaarinuorten iltoihin, jolloin saadaan poistettua mahdollisia ennakkoaluuloja nuorten keskuudesta.

Asiasanat: nuoret, seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt, kirkon nuorisotyö

ABSTRACT

Pehkonen, Karoliina. "All the youth work should be for young LGBTIQ people" - How young LGBTIQ people are considered in the parishes of Vantaa? 55 p, 4 appendices. Language: Finnish. Helsinki, autumn 2017. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this thesis was to find out how young LGBTIQ people are considered in the parishes of Vantaa and how the situation can be improved. LGBTIQ is an initialism for sexual and gender minorities and it stands for lesbian, gay, bisexual, trans, intersex and queer people. The city of Vantaa has already youth work especially for young LGBTIQ people and the parishes of Vantaa are collaborating with them.

This study is qualitative and the data was gathered by semi-structured interviews in May 2017. The interviewees were both young people and youth workers of four parishes in Vantaa. The data were analyzed by dividing them into themes and using material based content analysis.

The results of the research show that youth work is experienced as safe in the parishes of Vantaa. The diversity of gender and sexual orientation seems to be accepted by young people and youth workers in the parishes. Despite the tolerant atmosphere in the parishes, there are some problems for example in confirmation classes because of the gender and heteronormative procedures. Also the contradictory image of the Evangelical Lutheran Church of Finland seems to be problematic. Some young LGBTIQ people seem to find the parishes discriminating which is the reason for them not to feel welcome to their parish. By collaborating with the city of Vantaa parishes can give more positive and excepting image of them. That way young LGBTIQ people could maybe feel more welcomed by the parishes in Vantaa.

Key words: young people, sexual minorities, gender minorities, church youth work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	7
2.1 Sosiaaliset suhteet ja minäkuvan muodostuminen	7
2.2 Seksuaalinen ja biologinen kehitys	8
3 SEKSUAALISUUDEN JA SUKUPUOLEN MONINAISUUS	11
3.1 Hlbtq-käsitteet ja määrittely	11
3.2 Kohdennettu työ sateenkaarinuorille	14
3.3 Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimushanke	15
4 KIRKON NUORISOTYÖ	18
4.1 Suomen evankelisluterilaisen kirkon sateenkaareva historia	18
4.2 Kirkon nuorisotyönohjaajan rooli ja ydinosaaaminen	19
4.3 Rippikoulutyö ja isostoiminta	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	23
5.1 Tutkimuskysymykset	23
5.2 Aineiston keruu	24
5.3 Aineiston analysointi	25
6 TULOKSET	27
6.1 Kirkon ilmapiiri ja imago	27
6.2 Rippikoulutyö ja sen haasteet	30
6.3 Kohdennetun työn tarve ja yhteistyö Vantaan kaupungin kanssa	32
7 POHDINTA	36
7.1 Yhteenveto ja johtopäätökset	36
7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	39
7.3 Ammatillinen kehitys	43
LÄHTEET	47
Liite 1 Tutkimuslupahakemus	51
Liite 2 Nuorten teemahaastattelun runko	52
Liite 3 Työntekijöiden teemahaastattelun runko	53
Liite 4 Alaikäisten nuorten vanhemmille toimitettu info ja kirjallinen suostumus nuoren osallistumiseen	54

1 JOHDANTO

Seksuaalisuus ja sukupuoliisuus ovat olleet yhteiskuntamme historiassa sekä tabuja että voimakkaita tunteita nostattavia keskustelunaiheita. Historian saatossa keskustelua ovat herättäneet muun muassa homoseksuaalisten tekojen eettisyys ja rangaistavuus, sekä homoseksuaalisuuden määrittelemisen lääketieteessä. Suomessa homoseksuaaliset teot olivat ennen vuotta 1971 laissa vankeustuomiolla rangaistavia ja homoseksuaalisuus määriteltiin aina vuoteen 1981 saakka sairaudeksi. (Mustola, 2007, 19–30.) Nykyään laissa määritellään syrjintä seksuaalisen suuntautumisen perusteella kielletyksi (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014).

Viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana keskustelua ovat herättäneet muun muassa samaa sukupuolta olevien parien parisuhteen virallistaminen, lapsen huoltajuusasiat ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien oikeudet (Hlbtqi-historiaa Suomessa i.a.). Suomen evankelisluterilaisella kirkolla on pitkä historia homoseksuaalisuuden kieltämisessä. Suomen evankelisluterilaisen kirkon historiassa on nähty Raamattuun nojaten homoseksuaaliset teot väärytenä ja miehen ja naisen välinen suhde ainoana ja oikeana. Yhtenäinen linja homoseksuaalisuuden kieltämisessä on kuitenkin historian saatossa alkanut rakoilemaan ja kirkon sisällä on syntynyt näkemuseroja asian suhteen. Nykyään Suomen evankelisluterilainen kirkko on jakautunut samaa sukupuolta olevien pariskuntien ja homoseksuaalisuuden hyväksymisen suhteen kahtia. Kirkon sisällä löytyy sekä asiaa puoltavia, että asiaa vastustavia. (Hentilä 2007, 151–158.)

Tilanne ei ole vielä Suomessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien kohdalla siis täysin tasa-arvoinen. Tämän takia on tärkeää pohtia miten yhteiskunnallinen tilanne ja yleinen ilmapiiri pitäisi ottaa huomioon työssä omaa identiteettiään muodostavien sateenkaarinuorten kanssa. Nuoruus tuo mukanaan epävarmuutta, kun oma keho ja mieli alkavat muotoutua aivan uudella tavalla murrosiän myötä. Tässä opinnäytetyössä on kyse sateenkaarinuorista, eli nuorista, jotka kokevat kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin. Sateenkaarinuorille erityisesti oman kehon muutokset ja minäkuvan rakentaminen

saattavat olla haastavia, kun omat kokemukset seksuaalisuudesta ja sukupuolesta eivät kohtaakaan välttämättä ympäristön odotusten kanssa.

Opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka identiteettiään rakentavia sateenkaarinuoria huomioidaan Vantaan seurakunnissa ja kuinka seurakuntien työntekijöiden ja nuorten mielestä sateenkaarinuoria voisi tukea paremmin. Tutkimuksen tärkeänä osana oli myös ottaa puheeksi Vantaan kaupungin järjestämä sateenkaarinuorille kohdennettu nuortenilta, jonka järjestämiseen Vantaan seurakunnan työntekijät osallistuvat. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa tämänhetkistä tilannetta ja saada parannusehdotuksia, joista voisi olla hyötyä Vantaan seurakuntien nuorisotyötä kehitettäessä.

2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

2.1 Sosiaaliset suhteet ja minäkuvan muodostuminen

Nuoruusikä voidaan nähdä alkavan noin 11-vuoden iässä ja päättyvän noin 25-vuoden ikään. Nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuoreksi vielä alle 29-vuotiaat. Nuoruus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat varhaisnuoruus, keskinuoruus ja myöhäisnuoruus. Varhaisnuoruudessa suurimmat muutokset ovat biologisia. Keski- ja myöhäisnuoruudessa nuori taas keskittyy enemmän miettimään ja rakentamaan omaa identiteettiään ja etsimään omaa paikkaansa yhteiskunnassa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166–167.)

Nuoren tärkeimmät sosiaaliset suhteet ovat perhe ja ystävät. Vaikka nuorella on tarve itsenäistyä, on vanhemmilla edelleen suuri rooli nuoren elämässä. Kavereiden vaikutus nuoren elämässä on kuitenkin entistä suurempi. Nuori viettää aikaa nuoruuden varhaisvaiheessa vielä samaa sukupuolta olevien kanssa, mutta myöhemmin alkaa ystäväpiireissä olemaan kaikkien sukupuolien edustajia. (Ahonen, Nurmi & Lyytinen 2014, 153.)

Nuoruudessa ihmisen ajattelu alkaa suuntautua enemmän tulevaisuuteen ja nuori alkaa nähdä elämässään tavoitteita, kuten opiskelupaikan, ammatin, perheen ja muita ihmissuhteita. Tavoitteita kohti mennessään saavat nuoret palautetta omista kyvyistään ja tämä palaute taas on määrittelemässä nuoren minäkuvaa, eli sitä miten nuori itsensä näkee. (Ahonen ym. 2014, 165.) Nuoren lähipiiri on tärkeässä roolissa eheää minäkuvaa rakentavan nuoren elämässä. Vaikka nuori saattaa kapinoida vanhempiaan vastaan, on vanhempien tuki ja hyväksyntä silti nuorelle tärkeää. Ystävyysuhteissa nuori saa vertaistukea, mahdollisuuden opetella sosiaalisia taitoja ja tutkia omaa identiteettiään ystäviinsä peilaten. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 181–185.)

Nuoren ja nuoren vanhempien välinen suhde voi olla kuitenkin nuoren kasvulle haitallinen, jos vanhemmat esimerkiksi vaativat liikaa nuorelta tai heidän odotuk-

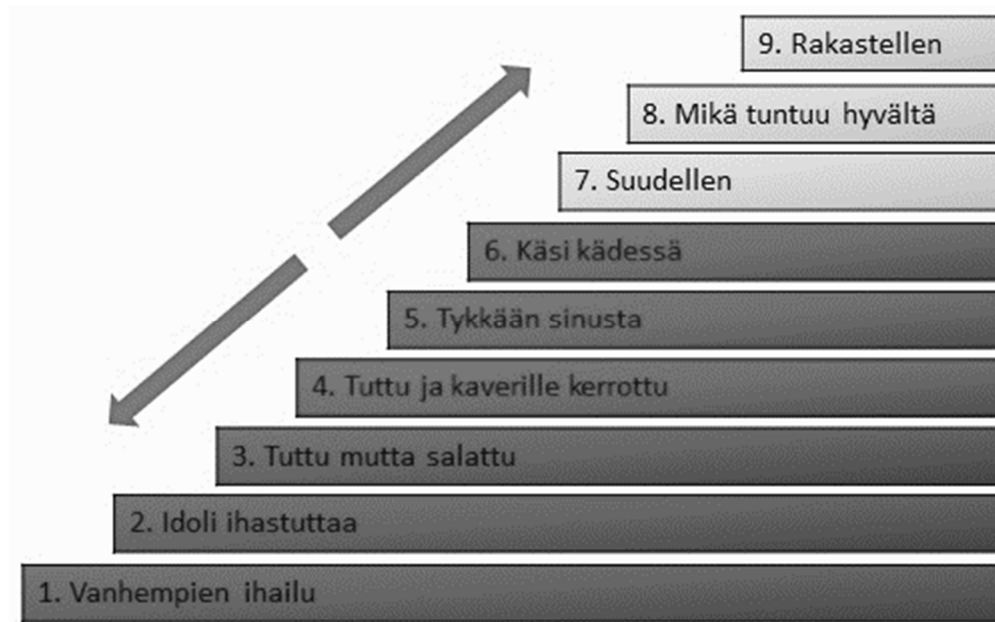
sensa eivät vastaa nuoren omia näkemyksiä. Nuoren ystävyys- ja seurustelusuh-teissa taas saattaa olla riskinä, että nuori kokee paineita mahtua samanlaiseen muottiin kuin muut hänen ikäisensä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 181–185.) Myös kiusattuna tai syrjittynä oleminen esimerkiksi kouluympäristössä aiheuttaa nuorelle paha oloa ja itsetunnon heikkenemistä. Jos nuori on kouluympäristössä niin sanotusti torjuttu, eli ikätoverit ajattelevat hänestä kielteisesti, on hänellä suu-rempi todennäköisyys olla masentunut ja ahdistunut. (Ahonen ym. 2014, 172.)

2.2 Seksuaalinen ja biologinen kehitys

Puberteetti on nuoruusiässä tapahtuva fysiologinen ja hormonaalinen muutos-vaihe. Se alkaa jo ihmisen ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolella ja sen päätepiste on sukukypsyys. Puberteettiin sisältyy fyysistä kasvua, kehon raken-teen muutokset ja sukupuolipiirteiden kehittyminen. (Ahonen ym. 2014, 149–150.) Nuoren on puberteetin myötä totuttava kehon muutoksiin ja seksuaalisuu-den heräämiseen itsetutkiskelun kautta ja peilaamalla itseään muihin ikätove-reihinsa. Myös median antama kuva tavoitteellisesta kehosta ja seksuaalisuu-desta on määrittelemässä nuoren seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiä. (Cac-ciatore 2006, 207.)

Seksuaali-identiteetin jäsentäminen on yksi tärkeistä kehitystehtävistä nuoruu-nessa. Nuoren kokemat muutokset omassa kehossaan ja mielessään ovat haas-tamassa nuoren vanhan totutun tavan toimia ja ilmaista itseään. Erilaiset murros-ikään kuuluvat muutokset kehossa, kuten kuukautiset, siemensyöksyt sekä häpy- ja kainalokarvoitus vaativat nuorelta totuttelua ja harjoittelua muuttuvan kehon kanssa toimimiseen. Varhaisnuoruudessa hormonitoiminnan muutosten myötä on yleistä, että nuori kokee olonsa epävarmaksi. Uudenlaiset seksuaaliset aja-tukset ja kokemukset sekä kehon muutokset saattavat aiheuttaa nuorelle häpeää ja hämmennystä. Keskinuoruudessa nuori alkaa kuitenkin jo tottua murrosiän tuomiin muutoksiin ja oma persoonallisuus alkaa hahmottua. Samaan aikaan nuorella on kuitenkin vielä epävarmuutta itsestään. Myöhäisnuoruudessa seksu-aalinen identiteetti alkaa olla jo eheä sekä seurustelu ja seksikokemukset yleisiä. Seksuaalisen identiteetin ja sukupuoli-identiteetin rakentuminen ovat kuitenkin

yksilöllisiä prosesseja ja tämän takia ei pystytä sanomaan tarkkaa ikää esimerkiksi seurustelukokemuksien hankkimiselle. Myös sukupuolen nähdään vaikuttavan seksuaalisen identiteetin kehittymiseen. Tyttöjen nähdään esimerkiksi hankkivan poikia varhaisemmin seurustelu ja seksikokemuksia. (Cacciatore 2006, 207–209; Ryttyläinen & Valkama 2010, 86–88.) Yksi tapa tarkastella nuoren seksuaalisuuden kehittymistä on yleisesti ammattilaistenkin käytössä olevat seksuaalisuuden portaavat (KUVIO 1).

KUVIO 1 (Thinglink Oy i.a.)

Kyseessä on malli, jossa seksuaalisuuden kehittyminen kuvataan yhdeksän portaatan mallina. Jokainen porttas on tärkeä eheän seksuaali- ja sukupuoli-identiteetin saavuttamiseksi, mutta tiukkaa aikataulua tai järjestystä niille ei kuitenkaan määritellä. Jokainen etenee portailla omaan tahtiinsa. Vanhempien ihailu ja idoli ihastuttaa -portaat sijoittuvat usein lapsuuteen. Kuitenkin idoli ihastuttaa -porttas voi olla läsnä myös nuoruudessa. Kyseessä on nimensä mukaan monesti täysi-ikäinen ja turvallisen etäinen ihailun kohde. Idoli-ihastusten myötä lapsi tai nuori alkaa ottaa ihastumisen kohteekseen myös tuttuja henkilöitä, jotka ovat portaita mukailleen aluksi täysin salassa pidettyjä. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 18–19.)

Kyseessä ei ole enää tavoittamattomissa oleva aikuinen vaan lähipiirissä oleva ikätoveri. Kertoessaan ystävälle ihastuksestaan, antaa lapsi tai nuori tuntemuksensa arvioitavaksi ja toivoo saavansa näin tukea ja hyväksyntää ystävältä. Tykkään sinusta -portaalla lapsi tai nuori antaa ihastuksensa tietää tunteista häntä kohtaan jonkinlaisten viestien välityksellä. Tärkeäksi asiaksi muodostuu se, että ihastus saa tietää näiden tunteiden olemassaolosta. Käsi kädessä –portaalla opetellaan seurustelemaan. Halutaan näyttää julkisesti kaikille, että seurustellaan. Tässä vaiheessa seurustelu on vielä harjoittelua, eikä yhdessäolo välttämättä tunnu niin luontevalta. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 19–20)

Kolmella viimeisellä portaalla tutustutaan uudenlaisen nautinnon tuottamiseen. Aluksi hellyyttä osoitetaan suutelemalla, jonka jälkeen siirrytään tutkimaan muita alueita kropassa yhdessä kumppanin kanssa. Mikä tuntuu hyvältä –portaalla seurustelusuhde alkaa tuntua niin turvalliselta, että voidaan yhdessä määritellä rajat ja tutustua turvallisesti nautinnon tuottamiseen ja kosketteluun. Rakastellen-portaalla olisi hyvä, että ihmisellä olisi kyky yhdistää fyysinen akti turvallisuuden- ja rakkauden tunteisiin. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 19–21.)

3 SEKSUAALISUUDEN JA SUKUPUOLEN MONINAISUUS

3.1 Hlbtqi-käsitteet ja määrittely

Hlbtqi on lyhenne sanoista homo, lesbo, transihminen, intersukupuolinen ja queer. Lyhenne käsittää seksuaali- ja sukupuolivähemmistön eri termit. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen suuntautumisen terminologiaa ei voida koskaan täysin tyhjentävästi kuvata. Jokainen kokee oman sukupuolensa ja seksuaalisen suuntautumisensa yksilöllisesti. Hlbtqi-lyhenteeeseen sisältyvät sanat ovat yleisimmät termit seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiä kuvatessa. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä puhuttaessa ovat vakiintuneet myös termit sateenkaariyhteisö, -perhe, -seniori ja -nuori. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus on vakiinnuttanut termin sateenkaarinuori ja tämän takia käytän kyseistä termiä opinnäytetyössäni seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvista nuorista kirjoittaessani. (Opas toimittajille – Näin kirjoitat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä 2016, 4–5.)

Juridisesti maassamme on kaksi sukupuolta: mies ja nainen. Kokemukset feminiinisydestä ja maskuliinisuudesta ovat kuitenkin yksilöllisiä ja näin sukupuolen moninaisuus tulee esiin. Juridisen sukupuolen lisäksi voidaan nähdä, että ihmisellä on kokemus biologisesta ja sosiaalisesta sukupuolesta. Biologinen sukupuoli koostuu anatomisesta, hormonaalisesta ja geneettisestä sukupuolesta. Anatomisesti sukupuoli määräytyy ihmisen kehon rakenteellisilla seikoilla, eli sisäisillä ja ulkoisilla sukuelimillä. Hormonaalisella sukupuolella taas tarkoitetaan hormonitoimintaa ja sen eroavaisuuksia sukupuolten välillä. Sukuelinten tuottamien hormonien suhde on määrittelemässä siis ihmisen sukupuolen. Sukupuoli-
rauhasten hormonitoiminnan vaikutukset tulevat esille eniten lapsen ja nuoren kasvussa. Geneettinen sukupuoli määräytyy syntymähetkellä kromosomeista. Biologisen sukupuolen lisäksi nähdään ihmisellä olevan sosiaalinen sukupuoli. Sosiaalinen sukupuoli muodostuu ihmisen omasta kokemuksesta ja kulttuurista, jossa hän elää. Ihminen on itse määrittelemässä, kuinka näkee feminiinisuuden ja maskuliinisuuden ja kuinka niitä haluaa omassa elämässään toteuttaa. Omaan sukupuolen ilmaisuun on vaikuttamassa elinympäristön odotukset ja se, kuinka

ihminen näihin odotuksiin vastaa. Joten sukupuoli on tämän näkemyksen mukaan niin monta kuin on ihmisiäkin. Jokainen on itse määrittelemässä ja koke-massa oman sukupuolensa omalla tavallaan. (Rfsu 2012; Vilka 2010, 17–25.)

Sukupuolivähemmistöön katsotaan kuuluvan transihmiset, intersukupuoliset ja gender queerit. Transihmiset eivät koe sukupuoli-identiteettiään ja sukupuolen ilmaisua samaksi kuin se on syntymän yhteydessä määritelty. Transihmisiä ovat transvestiitit, muunsukupuoliset ja transsukupuoliset. Transvestiitiksi itsensä määrittelevä kokee tarvetta ilmentää molempia juridisesti määriteltyjä sukupuoliä. Transvestiitti ei koe tarvetta syntymässä määritellyn sukupuolen korjaukselle tai juridisille muutoksille. Muunsukupuolinen saattaa kokea olevansa esimerkiksi sekä mies että nainen tai kokonaan näiden sukupuolimääritelmien ulkopuolella. (Sateenkaarisanasto 2016.)

Transsukupuolinen on henkilö, joka ei koe olevansa sitä sukupuolta, joka hänelle on syntymän yhteydessä määritelty. Transidentiteetin havaitseminen voi tapahtua ihmisessä jo varhaislapsuudessa, jolloin ihminen kokee lapsesta saakka olevansa väärässä kehossa. Lapselle eri sukupuoliroolien kokeileminen ja omaksuminen voi kuitenkin olla myös lapsuuteen kuuluvaa roolileikkiä, joka ei jää pysyväksi toimintamalliksi. Transsukupuolisuuteen sisältyy usein sukupuolen korjaamista juridisesti ja lääketieteellisesti. Tämä prosessi on henkilölle aikaa vievä sekä henkisesti ja fyysisesti rankka. (Sateenkaarisanasto 2016; Vilka 2010, 29–38.) Juridisesti sukupuoltaan korjaavan tilanteen täytyy täyttää transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta tehdyn lain kriteerit.

Henkilö vahvistetaan kuuluvaksi vastakkaiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on väestötietolaissa (507/1993) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän:

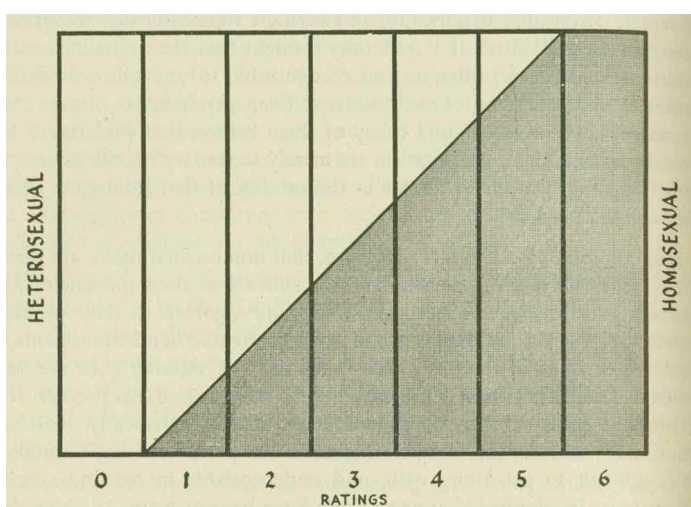
- 1) esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja että hän elää tämän mukaisessa sukupuoliroolissa sekä siitä, että hänet on steriloitu tai että hän muusta syystä on lisääntymiskyvytön;
 - 2) on täysi-ikäinen;
 - 3) ei ole avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa; ja
 - 4) on Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa.
- (Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 563/2002)

Sukupuolen korjaukseen kuuluu kolme hoitojaksoa, joita ovat psykoterapia, hormonihoitot ja kirurgiset hoidot. Psykoterapia on tarjoamassa muutosprosessissa olevalle henkilölle tukea ristiriitaisten ajatusten ja tuntemusten läpikäymiseen sekä sosiaalisen elämän mahdollisiin muutoksiin ja haasteisiin. Hormonihoitossa muutosprosessissa olevalle henkilölle annetaan hänen kokemansa sukupuolen sukupuolihormoneja. Kirurgisilla hoidoilla taas korjataan plastiikkakirurgian avulla esimerkiksi henkilön sukuelimiä ja muita piirteitä, jotka henkilö kokee tarpeelliseksi. (Pimenoff 2006, 168–169.)

Intersukupuolisten henkilöiden sukupuolta ei kyetä henkilön syntymähetkellä selkeästi todentamaan tytöksi tai pojaksi. Henkilöllä voidaan nähdä olevan esimerkiksi anatomisesti sekä naiseen että mieheen yhdistettäviä sukupuolen tunnusmerkkejä. Gender queer käsitteellä taas viitataan ihmisiin, jotka pyrkivät rikkomaan tarkkoja määrittelyjä ja rajoja koskien sukupuolen määrittelemistä. Gender queerit henkilöt saattavat kokea olevansa esimerkiksi muuta kuin mies tai nainen, mutta eivät halua kuitenkaan määrittellä sukupuoltaan mitenkään. (Sateenkaarisanasto 2016.)

Seksuaalinen suuntautuminen on ominaisuus, joka kertoo ihmisestä sen, ketä kohtaan ihminen kokee vetoa emotionaalisesti tai eroottisesti tai kehen ihastuu tai rakastuu. Seksuaalivähemmistöön lukeutuvat homo-, bi- ja panseksuaalit. Homoseksuaalisuus viittaa seksuaaliseen suuntautumiseen, jossa kokee emotionaalista ja eroottista vetoa samaa sukupuolta edustavaa kohtaan. Homoseksuaalisuus käsittää sekä miehistä käytetyn homo- ja naisista käytetyn lesbotermin. Biseksuaalisuus ja panseksuaalisuus ovat hyvin samankaltaiset ilmaisut. Biseksuaalinen henkilö kokee eroottista ja emotionaalista vetoa sekä miehiä, että naisia kohtaan. Panseksuaalisuudessa taas ihastumisen ja rakastumisen kohteena voi olla minkä tahansa sukupuolen edustaja. Näiden seksuaalivähemmistöön luokiteltujen suuntautumisten lisäksi on vielä aseksuaalisuus, jota kaikki eivät luokittele edes seksuaaliseksi suuntautumiseksi. Aseksuaali henkilö voi kokea emotionaalista, mutta ei seksuaalista vetoa toiseen ihmiseen. (Sateenkaarisanasto 2016.)

Sukupuolen tavoin myös seksuaalinen suuntautuminen on ihmisen henkilökohtainen kokemus omasta itsestään eikä tarkkoja määritelmiä oikeanlaiselle seksuaaliselle suuntautumiselle ole. Ihmisten sukupuolista käyttäytymistä tutkinut Alfred Kinsey julkaisi 1940- ja 1950-luvulla tutkimukset, jossa kyseenalaistettiin seksuaalisen suuntautumisen lokeroiminen homo- ja heteroseksuaalisuuteen. Kinsey kehitti taulukon (KUVIO 2), jossa ajatuksena oli, että seksuaalinen suuntautuminen nähtäisiin jatkumona. Jatkumon toisessa päässä on homoseksuaalisuus ja toisessa päässä heteroseksuaalisuus ja ihmisen kokemukset omasta seksuaalisesta suuntautumisesta voivat sijoittua tämän jatkumon välille mihin kohtaan tahansa. (Nissinen 2006, 130–132.)

KUVIO 2 (The Kinsey scale i.a.)

3.2 Kohdennettu työ sateenkaarinuorille

Sateenkaarinuorilla tarkoitetaan nuoria, jotka kokevat kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Sateenkaarinuorille järjestetään ympäri Suomea kohdennettua toimintaa muun muassa ihmisoikeusjärjestö Setan toimesta. Kohdennettua toimintaa sateenkaarinuorille järjestetään Setan sivujen mukaan pääkaupunkiseudulla, Joensuussa, Jyväskylässä, Kuopiossa, Lahdessa, Lappeenrannassa, Mikkelissä, Oulussa, Porissa, Rovaniemellä, Savonlinnassa, Tampereella, Torniossa ja Turussa. (Nuorten ryhmät ympäri maata i.a.) Pääkaupunkiseudulla ihmisoikeusjärjestö Heseta järjestää sateenkaarinuorille muun muassa

erilaisia keskusteluryhmiä ja vapaamuotoisempia yhteiseen oleskeluun perustuvia iltoja (Heseta i.a.). Kohdennettu toiminta perustuu yhdenvertaisuuslain määrittelemään positiivisen erityiskohteluun, toiselta nimeltään positiiviseen diskriminaatioon. Positiivisella erityiskohtelulla, pyritään edistämään yhdenvertaisuutta ja estämään syrjintää toteuttamalla tietyille ihmisryhmälle kohdennettua toimintaa. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014)

Vantaalla kokoontuu säännöllisesti kaupungin nuorisotyöntekijöiden johdolla nuortenillat sateenkaarinuorille. Iltoja järjestetään kerran viikossa Tikkurilassa ja iltoihin ovat tervetulleita kaikki 13–25-vuotiaat nuoret, jotka kokevat kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön tai pohtivat näitä asioita elämässään. Vantaan sateenkaarinuorten illoissa on vapaata oleskelua ja mahdollisuus päästä keskustelemaan mieltä askarruttavista asioista nuorisotyönohjaajan tai muiden nuorten kanssa turvallisessa ympäristössä. (Vantaan kaupunki 2016.)

Myös Vantaan seurakunnat ovat tässä toiminnassa mukana. Vantaan seurakunnilla ei järjestetä omaa kohdennettua työtä sateenkaarinuorille, mutta tutkimushaastatteluissa kävi ilmi, että Vantaan sateenkaarinuorten iltaan osallistuu kerran kuussa nuorisotyönohjaaja Vantaan seurakunnista. Suomessa on myös hengelliseen sisältöön keskittyviä järjestöjä ja seurakuntia, joilla löytyy sateenkaariyhteisölle kohdennettua toimintaa. Pääkaupunkiseudulla tällaisia tahoja ovat Kallion kirkko, Helsingin seurakuntayhtymän erikoisnuorisotyönkeskus Snellu ja valtakunnallinen sateenkaariyhdistys Malkus. Nämä tahot järjestävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville muun muassa keskusteluryhmiä, sateenkaari-messuja, keskustelutilaisuuksia ja leirejä. (Kallion seurakunta i.a.; Sateenkaariyhdistys Malkus ry i.a.; Snellu i.a.)

3.3 Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimushanke

Nuorisotutkimusseuran ja Setan yhteishankkeena toteutettu Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimus pitää sisällään sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tutkimuksen koskien sateenkaarinuorten hyvinvointia Suomessa. Tutkimus on Suo-

nessa ensimmäinen laaja selvitys seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten hyvinvoinnista. Katarina Alangon tutkimus ”Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?” käsittelee tutkimushankkeen kvantitatiivista aineistoa, kun taas Riikka Taavetin ”Olis siistiä, jos ei tarvis määritellä – kuriton ja tavallinen sateenkaarinuoruus” nimeä kantava tutkimus käsittelee tutkimushankkeen kvalitatiivista aineistoa. (Taavetti, Alanko & Heikkinen 2015, 5.)

Alangon tutkimuksessa kävi ilmi, että suurin osa transihmiseksi itsensä luokittelevista oli identifioinut itsensä transihmiseksi 18 ikävuoteen mennessä. Kokemukset oman sukupuolen kokemisen sopimattomuudesta yleiseen sukupuolikäsitykseen tulivat monella tutkimukseen osallistuneista transihmisistä ennen 15-vuoden ikää. Kolmeneljäsosa tutkimukseen osallistuneista kertoi tiedostaneensa seksuaalisen suuntautumisen ennen yläkouluikää. (Alanko 2014, 16–20.) Monelle nuorelle oma sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen siis selkiytyvät jo varhain. Kuitenkin ympäristön suhtautuminen, tuki ja turva saattavat olla määrittelemässä sitä, kuinka nuori kykenee hyväksymään itsensä ja tuomaan omaa identiteettiään esille. Nuorilla on monesti tarve kuulua joukkoon ja olla muiden ikätovereidensa kaltainen. Paineet olla ”normaali”, kielteinen suhde omaan kehoon, yksinäisyys ja pelko kiusatuksi tulemisesta ovat yleisiä nuorilla, jotka kokevat kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. (Lehtonen 2007, 28.) Alangon mukaan sateenkaarinuoret kokevat muita nuoria enemmän syrjintää, väkivaltaa ja kielteistä kohtelua. Tästä johtuen mielenterveysongelmat ovat yleisempiä sateenkaarinuorilla ja sateenkaarinuoret ovat myös enemmän huolissaan omasta mielenterveydestään ja itsetuhoisen käyttäytyminen on yleisempää. (Alanko 2014, 22–38.)

Ihmissuhteet ovat nuorelle merkityksellisiä. Tärkeässä roolissa ovat perhe sekä ystävät. Alangon tutkimuksessa kävi ilmi, että seksuaalivähemmistöön kuuluvista nuorista yli puolet pelkäsi hylätyksi tulemista vanhempien taholta nuoren seksuaalisen suuntautumisen tullessa ilmi ja osa nuorista olikin kokenut seksuaalisesta suuntautumisesta johtuvaa syrjintää. Suurin osa nuorten vanhemmista kuitenkin oli tukenut nuorta asian tultua ilmi. Transnuorista yli puolet koki kodissa vallitsevien asenteiden vaikuttaneen kodista pois muuttamiseen. Nuorilla on pelko siitä, että heitä ei hyväksytä ja avoimuus näiden asioiden tiimoilta koetaan hankalaksi.

Avoin ja hyväksyvä ilmapiiri kotona auttavat nuorta hyväksymään itsensä ja olemaan avoimpi. Taavetin tutkimuksessa tuodaan esiin kuinka nuori saattaa jännittää vanhempensa reaktiota, koska ei tiedä miten vanhemmat suhtautuvat seksuaalisuuden tai sukupuolen moninaisuuteen. Nuori myös saattaa testata vanhempien suhtautumista puhumalla ensin yleisellä tasolla seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta. On siis tärkeää, että vanhemmat ja muut tärkeät aikuiset nuoren elämässä tuovat selkeästi esille, että he hyväksyvät nuoren sellaisena kuin hän on. Vaikka nuoren kasvatukseen osallistuvien aikuisten kannustus ja tuki ovat tärkeitä sateenkaarinuoren elämässä, kokevat monet nuoret läheiset ystävyysuhteet tärkeimpänä tukiverkostona. Nuoret puhuvat avoimemmin asioistaan ystävilleen ja kokevat saavansa tärkeää vertaistukea ystäviltä, jotka ovat samassa tilanteessa. Varsinkin transnuorille tällaisten ihmissuhteiden sitominen saattaa olla hankalaa. Sukupuolen moninaisuus on ilmiönä vieraampi kuin seksuaalinen suuntautuminen ja transihmisten on hankalampi löytää muita samassa tilanteessa olevia vertaistueksi. (Alanko 2014, 20–25; Taavetti 2015, 39–60.)

Vertaistuen löytämistä on helpottamassa muun muassa kohdennettu toiminta sateenkaarinuorille. Taavetin tutkimuksessa käy ilmi, että sateenkaarinuoret kokevat heille kohdennetun toiminnan tärkeänä. Sateenkaarinuorille tarkoitettu toiminnassa nuoret pääsevät jakamaan ajatuksiaan ja kokemuksiaan nuorten kanssa, jotka saattavat olla samassa tilanteessa. Vertaistuen saaminen identiteettiään rakentavalle nuorelle on siis tärkeää. Myös kynnys joihinkin vapaa-ajan vietto paikkoihin saattaa olla korkea, koska sateenkaarinuorilla on pelko syrjityksi tulemisesta. Taavetti kirjoittaakin tutkimusraportissaan siitä kuinka kohdennetun työn lisäksi muiden vapaa-ajanviettopaikkojen turvallisuus pitäisi myös taata. (Taavetti 2015, 99–105.)

4 KIRKON NUORISOTYÖ

4.1 Suomen evankelisluterilaisen kirkon sateenkaareva historia

Seksuaalivähemmistöön kuuluvien asemaa on pohdittu paljon Suomen evankelisluterilaisen kirkon sisällä. Homoseksuaalisuus ja samaa sukupuolta olevien parisuhteiden parisuhteen rekisteröiminen, siunaaminen ja avioliittoon vihkiminen ovat aiheuttaneet keskustelua sekä yleisesti yhteiskunnassamme, että Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Vuonna 2014 tehdyn tutkimuksen mukaan 44 prosenttia papeista kannatti sukupuolineutraalia avioliittolakia ja 60 prosenttia papeista kannatti samaa sukupuolta olevien pariensuhteen kirkollista siunausta. Kirkon sisällä kanta samaa sukupuolta olevista pareista on muuttunut ajan kuluessa koko ajan myönteisempään suuntaan, mutta kirkko on jakautunut asian suhteen. Mielipiteiden jakautuminen on näkynyt esimerkiksi ajoittaisina kirkosta eroamisen aaltoina. (Kejonen 2016, 278–281.)

Suomessa suurin ja eniten mediassa huomiota saanut kirkosta eroamisen aalto tapahtui 2010 Ylen järjestämän Homo-illan johdosta. Suurimmaksi syyksi eroamiselle nousi Kristillisdemokraatteja edustavan Päivi Räsänenin puheet Homo-illan aikana. Räsänenin muun muassa argumentoi Raamattuun nojaten samaa sukupuolta olevien pariensuhteen avioliittoon sitomista vastaan. Samankaltaisia eroamisen aaltoja on tapahtunut esimerkiksi uudesta tasa-arvoisesta avioliittolaista äänestäessä. Eroamisen syinä ovat olleet kirkosta eronneiden näkemysten mukaan liian liberaalit tai liian konservatiiviset näkemykset. (Jäntti 2017; Kemppe 2010.)

Keskustelussa samaa sukupuolta olevien avioliitosta ja homoseksuaalisuudesta mietitään kristinuskon perustana olevaa ihmiskäsitystä, luomiskäsitystä ja Raamatun tulkintaa. Kristilliseen ihmiskäsitykseen sisältyy ajatus siitä, että Jumala loi ihmisen mieheksi ja naiseksi, joiden tehtävänä on lisääntyä. Toisaalta Raamatussa kristillisen kirkon näkemyksen mukaan Jumala on luonut ihmisen omaksi kuvakseen ja jokaista ihmistä pitäisi kohdella ainutlaatuisena ja arvokkaana. Raamatun ja kristinuskon tulkinnat aiheuttavat kirkon sisällä ristiriitoja ja

näkemyseroja, mutta kuitenkin kristinuskon perustana on ihmiselämän arvostaminen. Homoseksuaalisuudestakin puhuessamme on hyvä muistaa, että puhumme ihmisistä, joilla on samanlainen ihmisarvo kuin kaikilla muillakin ihmisillä. (Björkstrand, Heikka, Huotari, Huovinen, Paarma, Peura, Pihkala & Salmi 2008, 58–61.)

Myös Hyvinvoiva sateenkaarinuori -kyselytutkimuksessa vahvistuu se, että kirkko on näkyvästi jakautunut asian suhteen. Tutkimuksessa osa nuorista puhui kirkosta syrjivänä ja tuomitsevana, kun taas osa piti kokemuksiaan seurakunnan toiminnasta positiivisena. Osalla sateenkaarinuorista hengellisyys on tärkeä osa elämää ja tämän takia sitä pitäisi myös pystyä tukemaan. Suomen evankelisluterilaisen kirkon antama ristiriitainen kuva saattaa kuitenkin olla esteenä sateenkaarinuorelle osallistumasta seurakunnan nuorten toimintaan. (Taavetti 2015, 102–103.) Kirkon kasvatustyön etiikkaa ja periaatteita käsiteltävässä Sakastin verkko sivuilla olevassa artikkelissa korostetaan, että jokainen lapsi ja nuori pitää kohdata arvokkaana ja ainutlaatuisena seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä riippumatta. Lapsen ja nuoren kasvua ja identiteetin rakentamista pitää tukea turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. (Sukupuoli ja seksuaalisuus kirkon kasvatustyössä i.a.)

4.2 Kirkon nuorisotyönohjaajan rooli ja ydinosaaminen

Nuorisolaissa tuodaan esille nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuden tärkeys sekä nuorten välillä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Nuorisotyö määritellään nuorisolaissa nuoren kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemiseksi. (Nuorisolaki 1285/2016) Näihin asioihin myös seurakunnissa keskitytään. Kirkon kasvatustyössä halutaan suojata pitkää lapsuutta ja luoda ympäristö, jossa aikuisuuteen kiirehtiminen ei ole tarpeellista. Nuoruuteen kuuluvat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset kuitenkin tiedostetaan ja nuoria tuetaan myllerrysten keskellä. Nuoret pyritään näkemään ainutlaatuisina Jumalan luomina ihmeinä. Vaikka nuoren kehityksessä on tietynlaisia säännönmukaisuuksia, kehittyy jokainen nuori kuitenkin yksilöllisellä tavalla ja myös tämä on huomioitava. (Suomen ev.lut. kirkko 2012, 8–9.)

Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosoamiskuvauksessa kerrotaan, että tärkeimmät taidot nuorisotyöntekijällä ovat ohjaus- ja vuorovaikutustaidot. Ydinosoamiseen kuuluu muun muassa sielunhoito, jossa tärkeää on nuoren keskustelun tarpeen tunnistaminen, kuuntelemisen taito sekä sielunhoidon menetelmien käyttö. Ydinosoamiseen kuuluu myös kasvun tukeminen sekä nuoren ohjaaminen, opettaminen ja kouluttaminen. (Suomen ev.lut. kirkko 2010.) Kirkon nuorisotyötä määrittelee myös kirkon kasvatuksen linjauksessa määritellyt perustehtävät, joita ovat kasvatus, julistus, palvelu ja lähetys. Nuorta tuetaan kasvussaan kristittyinä ja kasvussa omaksi itsekseen, tuetaan ja kannustetaan jumalanpalveluselämään ja pyritään tuomaan koko seurakunta iästä riippumatta yhteen, kuullaan ja autetaan hädän hetkellä sekä vahvistetaan viemään evankeliumia eteenpäin. (Suomen ev.lut. kirkko 2012, 12–16.)

Nuorisotyönohjaajan perustehtäviä ja ydinosoamiskuvausta voidaan myös tarkastella Pekka Launosen luoman kolmen kirkon nuorisotyön ulottuvuuden valossa. Launosen teorian mukaan kirkon nuorisotyö koostuu kolmesta ulottuvuudesta, joita ovat hengellinen, pedagoginen ja sosiaalinen ulottuvuus. Hengellinen ulottuvuus näkyy esimerkiksi ydinosoamisessa kuvaillussa julistamisessa ja lähetyksessä. Pedagoginen ulottuvuus taas näyttäytyy lapsia ja nuoria kasvatettaessa ja opetettaessa. Sosiaalinen ulottuvuus näkyy syrjäytymisen ehkäisemisenä ja lasten ja nuorten osallistamisena, mikä kuvaillaan myös kirkon nuorisotyön perustehtäviin. Launosen mukaan nämä kolme ulottuvuutta taas muodostavat keskenään uusia nuorisotyötä ohjaavia ulottuvuuksia. Hengellinen ja pedagoginen ulottuvuus muodostavat yhdessä kristillisen kasvatuksen. Pedagoginen ja sosiaalinen ulottuvuus taas muodostavat sosiaalipedagogiikan ja sosiaalinen ja hengellinen ulottuvuus muodostavat diakonian. Tämän teorian valossa kirkon nuorisotyöhön sisältyy siis kristillistä kasvatustyötä, sosiaalipedagogiikkaa ja diakoniaa. (Launonen 2008, 85–86.)

4.3 Rippikoulutyö ja isostoiminta

Kirkon nuorisotyössä keskitytään paljon rippikoulutyöhön sekä isostoimintaan, eli yli 14-vuotiaiden nuorten kanssa tehtävään työhön. Tämän takia kirkon nuorisotyöstä puhuttaessa on tärkeää puhua rippikoulutyön ja isostoiminnan periaatteista ja tavoitteista. Rippikoulusuunnitelma on juuri uudistunut vuodelle 2017 ja se kantaa nimeä Suuri ihme. Tällä viitataan siihen, että rippikoulu on nuoria varten ja nuori saa tulla rippikouluun juuri omana itsenään ja saada muiden hyväksyntä ja tulla kuulluksi. Rippikoulun ohjaajat eivät ole pääroolissa vaan nuoret pääsevät tuomaan omaa ääntään ja persoonaansa esille ja käymään tasavertaista dialogia muiden nuorten ja ohjaajien kanssa. Dialogissa kukaan ei ole asiantutija vaan asiaa pohdiskellaan ja mietitään yhdessä. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017, 18–20.) Isostoimintaa taas ohjaa isostoiminnan linjaus, joka kantaa nimeä Isoja ihmeitä. Isostoiminnan tavoitteena on vahvistaa nuoren uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan ja varustaa häntä kasvamaan kristittynä. Myös isostoiminnan linjauksessa rippikoulusuunnitelman tavoin korostetaan nuoren ainutlaatuisuutta ja mahdollisuutta kasvaa turvallisessa ympäristössä omana itsenään ja kristittynä. (Kirkkohallitus 2016, 11.)

Jarmo Kokkonen on tehnyt tutkimuksen sukupuolen ja yhteisöllisyyden näkymisestä rippikoulun rituaaleissa. Kokkonen tutkimuksessa tuodaan ilmi, että seksuaalisuudella ja sukupuolella tuntuu olevan erityisasema rippikoulussa. Aihetta käsitellään muista irrallisena ja monesti rippileirin loppupäässä. Nuoria kiinnostaa monesti ikänsä puolesta seksuaalisuus ja sukupuolisuus ja tällöin näiden aiheiden käsitteleminen tuntuu myös olevan nuorille erityisempää muihin aiheisiin verrattuna. Teemoja käsitellään monesti rippileirillä erilaisten laulujen, leikkien ja seurusteluun ja ihmissuhteisiin keskittyvän keskustelu kautta. (Kokkonen 2016, 271–275.)

Myös Iris Sotamaa on tehnyt kyselyn koskien Vantaan seurakuntien rippikoulutyön seksuaalikasvatusta. Tutkimukseen osallistui Vantaan seurakunnan työntekijöitä, joiden työnkuvaan kuuluu rippikoulutyö. Sotamaan tutkimuksen mukaan 80 prosenttia työntekijöistä piti seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden käsittele-

mistä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Seksuaalisuutta ja sukupuolisuutta käsitellään Vantaan seurakuntien rippikoulutyössä pääsääntöisesti pienryhmissä ja opitunneille ja keskimäärin aiheen käsittelyyn käytetään aikaa kaksi tuntia. Kyselyn perusteella aiheen käsittelyn tiimoilta keskitytään eniten ihastumiseen, rakastumiseen, seurusteluun ja tunteisiin. Seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta käsittelevät kyselyyn vastanneista 23 prosenttia. (Sotamaa i.a.) Homoseksuaalisuudesta keskustelemiselle ei ole Kokkosen tutkimuksen mukaan muodostunut rituaalia, vaan asiasta keskustellaan, jos nuorilla on siihen tarve (Kokkonen 2016, 289).

Kokkosen tutkimuksessa tuodaan esille, että ohjaajavetoisten ihmissuhdekeskustelujen lisäksi samaa teemaa jatketaan monesti leirin isosten ohjaamien leikkien, laulujen ja sketsien äärellä. Näissä ohjelmanumeroissa monesti seksuaalisuus ja sukupuolisuus ovat vahvasti läsnä ja melko hetero- ja sukupuolinormatiivisesti. Leikeissä, lauluissa ja sketseissä tuodaan monesti esille parisuhteen muotona perinteisenä pidettävä heterosuhte ja jaotteluja tehdään binäärisesti tyttöihin ja poikiin. (Kokkonen 2016, 298–301.)

Sotamaan kyselyssä oli kohta, jossa vastaaja sai omin sanoin kertoa, mitä haluaisi rippikouluun liittyvästä seksuaalikasvatuksesta jäävän rippileiriläisellä päällimmäisenä mieleen. Tähän oli vastattu muun muassa ajatuksia ihmisen ja seksuaalisuuden ainutlaatuisuudesta, ihmisen arvostuksesta ja erilaisuuden hyväksymisestä. (Sotamaa i.a.) Myös Kokkosen tutkimuksessa puhuttiin ihmisen ainutlaatuisuuden korostamisesta ja Jumalan kuvana olemisesta. Asian käsitteleminen seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuden näkökulmasta jäi kuitenkin hänen tutkimuksensa mukaan uupumaan rippikoulusta. Tämä saattaa tuoda esille kysymyksen siitä, että mitä Jumalan luomana ja Jumalan kuvana oleminen tarkalleen tarkoittaa. Esimerkiksi intersukupuolisuuden ja transsukupuolisuuden näkökulmasta asia tarvitsisi enemmän avaamista. (Kokkonen 2016, 308.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Vantaan seurakuntien työntekijöiden ja nuorten näkemyksiä sateenkaarinuorten kanssa tehtävästä työstä ja kohdennetun työn tarpeesta. Tarkoituksena oli kuulla seurakuntien nuoria ja työntekijöitä siitä, kuinka heidän mielestään seksuaalisen suuntautuminen ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan tällä hetkellä Vantaan seurakunnissa ja kuinka heidän mielestään moninaisuus pitäisi huomioida. Tutkimuksen aikana tutkimuskysymykset muokkaantuivat haastatteluissa tulleiden asioiden myötä hieman, mutta alkuperäinen ajatus sateenkaarinuorten huomioimisesta ja kohdennetusta työstä säilyi.

Tutkimuskysymyksiksi muotoituivat nämä kolme kysymystä:

1. Miten sateenkaarinuoret huomioidaan tällä hetkellä Vantaan seurakunnissa?
2. Kuinka seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden huomiointa voitaisiin kehittää Vantaan seurakuntien nuorisotyössä?
3. Minkälainen tarve kohdennetulle sateenkaarinuorisotyölle on?

Tavoitteena oli saada kokonaiskuva Vantaan seurakunnissa olevasta tilanteesta ja kuinka sateenkaarinuorten kanssa tällä hetkellä tehdään töitä ja kuinka heidän kanssaan tulevaisuudessa haluttaisiin tai kannattaisi tehdä töitä. Tarve asian selvittämiseen nousi harjoitteluni yhteydessä Vantaan seurakuntayhtymässä. Olin tuolloin osana hankeharjoitteluni kehittämässä seurakuntien näkyvyyttä ihmis-oikeus ja kulttuuritapahtuma Pridessa. Opinnäytetyöhöni kysyttiin ideoita myös Facebook-ryhmästä, jossa Pridea ideoitiin. Harjoitteluni teemaan ja kirkon nuorisotyönohjaaja koulutukseeni sopien päädyimme tähän tutkimusaiheeseen.

5.2 Aineiston keruu

Tutkimus toteutettiin teemahaastattelujen avulla. Näin sen parhaana vaihtoehtona, koska tarkoituksena oli selvittää näkemyksiä ja saada uusia ja odottamattomiakin näkökulmia ja vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kvalitatiivisissa haastatteluissa ei luoda hypoteeseja tai oletuksia, joille haetaan vahvistusta, vaan tarkoituksena on jättää tutkimukseen osallistuvalla tilaa tuoda esille asiat, jotka hän itse kokee tärkeiksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160.) Teemahaastattelussa ei ole valmiina kysymyksiä vaan haastattelutilanne rakentuu tiettyjen ennalta määriteltyjen teemojen ympärille. Tämä antaa tilaa haastateltavalle käsitellä teemoja haluamastaan näkökulmasta ja tuomalla näin ehkä uusiakin näkemyksiä kyseisen teeman tiimoilta. Kaikille haastateltaville on samat teemat, mutta teemojen käsittelyn laajuus voi vaihdella haastateltavista riippuen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47–48.) Koska haastateltavinani oli seurakuntien toiminnassa olevia nuoria ja työntekijöitä, tein kaksi haastattelurunkoa (Liite 2 & Liite 3).

Aloin sopia haastatteluja keväällä 2017 huhtikuun alussa. Tätä ennen olin Vantaan seurakuntien nuorisotyöhön perehtyneeltä työntekijältä saanut tietooni, keeneen kannattaa olla yhteydessä mistäkin seurakunnasta. Olin yhteensä kuuteen, eli kaikkiin Vantaan suomenkielisiin seurakuntiin yhteydessä sähköpostitse. Sain haastateltavaksi viisi työntekijää ja neljä nuorta. Haastatteluista kaksi suoritettiin parihaastatteluina. Yhteensä sain neljästä seurakunnasta haastateltavia.

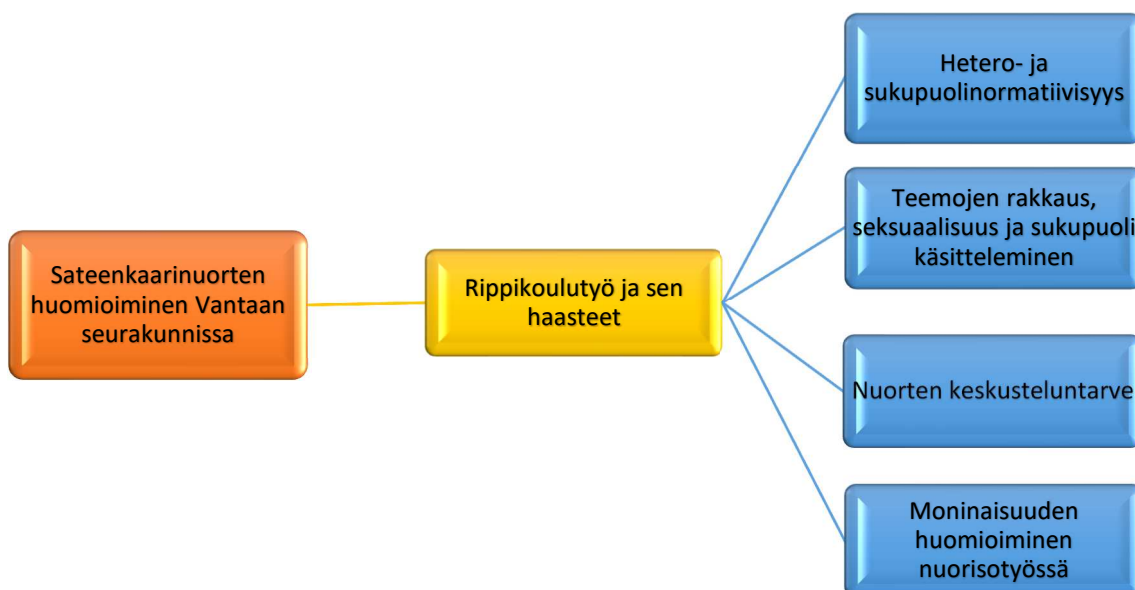
Haastattelut suoritin 2017 toukokuussa ja suurimmaksi osaksi Vantaalla. Kaksi haastateltavista oli alaikäisiä, joten heidän vanhemmiltaan pyydettiin kirjallinen lupa nuoren osallistumiseen. Olin ennen haastattelujen alkamista perehtynyt tarkasti haastatteluni runkoon, jotta muistaisin haastattelutilanteessa ulkoa käsiteltävät teemat. Tällä tavalla luodaan luonnollinen kohtaaminen haastateltavan kanssa, eikä haastattelun aikana tarvitse tarkastella paperista haastattelun kulua. On myös tärkeää miettiä etukäteen joitain apukysymyksiä teemoihin liittyen, jotta välttyisi epäselvien kysymyksien esittämiseltä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 105–106.) Jokaiselta haastateltavalta kysyttiin myös etukäteen haastattelun nauhoittamisen mahdollisuudesta ja kaikille se myös sopi. Nauhoittamisvälineenä toimi oma matkapuhelimeni äänitin. Tallensin haastattelut ensin puhelimeeni,

jonka jälkeen siirsin ne heti tietokoneelleni. Tämän jälkeen poistin tiedoston puhelimeltani. Tietokoneeltani poistin litteroinnit ja nauhoitukset, kun opinnäytetyöni oli valmis. Myös tulostetut litteroinnit hävitettiin asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

5.3 Aineiston analysointi

Haastatteluja aloin litteroida 2017 elokuussa. Litteroinnin hoidin tietokoneella käyttäen kirjoitusohjelmana Microsoft Wordia. Myös nauhoitteiden kuuntelun hoidin tietokoneella. Yhden haastattelun litteroinnissa kului aina keskimäärin yksi päivä. Yhteensä litteroitua tekstiä tuli 87 sivua rivivälinä 1,5, fonttina Arial ja fontin kokona 12. Analysoinnin aloitin syyskuussa. Haastattelut analysoitiin aineistolähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissä ei ole tarkoituksena vahvistaa ennalta määriteltäviä teorioita vaan rakentaa teoriaa haastatteluista nouseville asioille ja ilmiöille (Eskola 2001, 136).

Luin aineiston useaan kertaan samalla muistiinpanoja haastattelusta nousevista asioista pitäen. Laskin useaan kertaan eri aiheiden esiintymismäärät kussakin haastattelussa, jotta saisin yleiskuvan, minkälaisiin aiheisiin ja teemoihin haastattelut painottuivat. Tämän jälkeen aloin hahmottamaan, mistä teemoista haastattelut koostuivat. Lopuksi yhdistelin tiettyjä teemoja vielä keskenään niiden samankaltaisuuden vuoksi. Tässä työvaiheessa yhdistin (KUVIO 3) esimerkiksi teemat ”Hetero- ja sukupuolinormatiivisyys kirkon nuorisotyössä” ja ”Aiheet rakkaus, seksuaalisuus ja sukupuoli käsiteltävinä teemoina kirkon nuorisotyössä”. Näitä teemoja uudelleen tarkasteltuani tein huomion, että molemmista teemoista puhutaan rippikoulutyön yhteydessä. Tästä johtuen päädyin ottamaan yhdeksi teemaksi rippikoulutyön, joka käsittää sekä hetero- ja sukupuolinormatiivisyyden että teemojen rakkaus, seksuaalisuus ja sukupuoli käsittelemisen kirkon nuorisotyössä.

KUVIO 3 Esimerkinä kuviossa toimii rippikoulutyö ja sen haasteet.

Teemojen selkiytyttyä oli seuraava työvaihe litteroitujen haastattelujen järjestäminen teemoittain (Eskola 2001, 144). Aloin värikoodaamaan haastatteluja teemoittain. Valitsin kullekin teemalle oman värin ja merkitsin näillä väreille kutakin teemaa käsiteltävät kohdat. Lopuksi leikkasin haastattelut teemoittain omiin pinoihinsa. Otin haastattelujen litteroinnit teemoittain käsittelyyn. Tein aina yhdestä teemasta kaksi ajatuskarttaa, joista toinen oli työntekijöiden ja toinen nuorten ajatuksista ja kommentteista. Ajatuskarttojen kirjoittamisen jälkeen tein vielä muistiinpanot näistä kahdesta ajatuskartasta, jolloin sain yhdistettyä nuorten ja työntekijöiden ajatukset kokonaisuudeksi.

Lopullisiksi teemoiksi muotoituivat:

1. Kirkon ilmapiiri ja imago
2. Rippikoulutyö ja sen haasteet
3. Kohdennettutyö sateenkaarinuorille ja siihen liittyen yhteistyö Vantaan kaupungin kanssa

Tuloksia käsittelevässä luvussa haastateltavat ovat merkitty kirjaimilla. T tarkoittaa työntekijää ja N nuorta. Litteroitujen haastattelujen rakennetta on myös selkiytetty jättämällä pois erilaisia täytesanoja, kuten ”niinku” ja ”tota”. Myös saman sanan toistamiset on poistettu esimerkkinä ”Kun se se se...” muutettuna muotoon ”Kun se...”

6 TULOKSET

6.1 Kirkon ilmapiiri ja imago

Jokaisessa haastattelussani keskustelimme haastateltavien kanssa heidän seurakuntansa ilmapiiristä, jonka lisäksi puheeksi tuli yleisemmällä tasolla kirkon antama kuva moninaisuuden hyväksymisestä. Kirkon imago saattaa aiheena vaikuttaa laajalta ja tähän asiaan ehkä kuulumattomaltakin. Kirkon imagon nähtiin haastatteluissa kuitenkin olevan vahvasti kytköksissä siihen, kuinka nuoret näkevät oman seurakuntansa toiminnan sekä seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden hyväksymisen siellä.

Nuorten ja työntekijöiden haastatteluissa tuotiin esille, että Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa ja myös seurakunnan sisällä on näkemyseroja. Näkemyseroja ei nähty kuitenkaan seurakunnan sisällä ongelmallisina ja nuorisotyön piiriin kuuluvien kanssa koettiin olevan asioista myös melko samoilla linjoilla. Ihmiset tulkitsevat jokainen omalla tavallaan kristinuskoa ja Raamattua, jolloin on myös eriäviä näkemyksiä tietyistä asioista. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asiat ja oikeudet tuntuvat olevan herkkä aihe Suomen evankelisluterilaisen kirkon piirissä ja sen käsitteleminen saattaa nostattaa voimakkaitakin tunteita. Haastatteluissa tuotiin ilmi sitä, että eriävienkin mielipiteiden kanssa voidaan elää sovussa. Haastateltavina olevat työntekijät toivat kuitenkin esille, että näkemyksillään ei saa loukata nuorta tai käyttää niitä jonkun ihmisryhmän poissulkemiseen seurakunnan toiminnasta.

... Ja sit myös sitä, että kunnioitetaan toisiamme. Ja vaikka oltaisi sitä mieltä, et siinä on ehkä jokin ongelma, nii silti ihmiseen pitäis suhtautuu kunnioittavasti. Mutta oma käsitykseni on tämmönen, että ihmisen seksuaalinen suuntautuminen on luonnollinen asia ja oli se sit mikä hyvänsä niin toki se sit värittää sitä mun oma puhetta. -T

Haastattelujen perusteella Vantaan seurakunnissa ei ole virallista yhteistä linjaa sateenkaarinuorten kohtaamisesta tai sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asioiden käsittelystä. Kuitenkin nuorilta ja työntekijöiltä nousi haastattelussa esille

yhtenäinen linja nuorten tasa-arvoisesta kohtaamisesta ja hyväksyvän viestin välittämisestä. Nuorilla oli positiivinen kuva oman seurakuntansa nuorten toiminnan ilmapiiristä. Nuoret kokivat myös, että työntekijät ovat antaneet nuorten toiminnassa oleville moninaisuutta hyväksyvän kuvan oman seurakunnan toiminnasta. Nuorisotyönohjaajilla on haastattelujen perusteella iso rooli varsinkin aktiivisesti seurakunnan nuorten toimintaan osallistuvien nuorten elämässä ja nuorisotyönohjaaja voi olla esimerkiksi omilla sanomisillaan vaikuttamassa nuoren omaan minäkuvaan.

Haasteeksi nousivat tilanteet, joissa nuorella ei ole kosketuspintaa seurakunnan nuortotoimintaan. Mediassa paljon esillä olevat tahot ja henkilöt ovat luoneet Suomen ev.lut. kirkosta tietynlaisia kuvia. Mediassa on muun muassa ollut paljon esillä kirkon avioliittokäsitys ja avioliittolain muutos. Näkemyksiä asioista on puolesta ja vastaan. Ristiriitainen kuva kirkosta ja sen näkemyksistä voi haastateltavien mukaan aiheuttaa monelle ristiriitaisia tunteita kirkkoa kohtaan. Nuoret, jotka eivät osallistu aktiivisesti seurakunnan toimintaan saattavat vieroksua omaa seurakuntaansa mediassa esillä olevien näkemysten vuoksi.

Kyl mä siitä huomaan, jos mä joskus oon mun kavereille, et "Hei mä oon menossa kirkolle. Haluaks sä tulla mukaa?" Nii yks mun transsukupuolinen ystävä oli vaa sillee "En mä voi tulla sinne. Se on kirkko." Se on ulkopuolisilta tosi vaikee ymmärtää et on tosi suvaitsevaista tai et ei ketään kiinnosta. -N

Ja mun mielestä pitäis puhuu enemmänki, kun mä tiedän et kirkolla on nuorisotyöntekijöitäki esim. yläkouluis juttelees. Mun mielestä sielläki voi ihan mainita että kaikki voi tulla mukaan, vaik oiski jonkunlainen... Siit pitäis puhuu ja just niiku painottaa et olkaa avoimia itsejänne. -N

Haastattelujen aikana pohdittiin sitä, mitä asialle voisi tehdä. Yhtenä näkemyksenä oli se, että kirkon tai paikallisseurakunnan täytyisi tuoda avoimemmin esille omaa arvomaailmaansa, jotta se välittyisi myös niille, jotka eivät osallistu aktiivisesti seurakunnan toimintaan. Toisaalta pohdittiin, että tämän kaltaista yhtenäistä arvomaailmaa ei välttämättä ole jolloin myöskin selkeän kuvan välittäminen seurakunnasta on haastavaa.

Osana nuoren kehitystä nuori hakeutuu kaltaistensa seuraan ja tämä on näkyvillä myös seurakunnan nuorten toiminnassa ja haastatteluissa. Ryhmissä olemista ei itsessään nähty ongelmana ja osa nuorista kertoi ilmapiirin olevan niin hyvä, että kaveriporukat ovat vastaanottavaisia myös uusille tulokkaille. Haastattelujen aikana oli kuitenkin parin haastateltavan taholta pohdintaa siitä, että pienempiin ryhmiin meneminen saattaa olla myös tahallista ulkopuolelle jättämistä ja syrjimistä.

H: Ooks sä ite törmänny mihinkää kiusaamiseen tai syrjimiseen?

N: En mä nyt ehk kisaamiseen ns. sellaseen you know. Mut syrjimiseen ehkä sillee. Et oon mä huomannu sellast, et tavallaan erilaisii nuorii... Voi olla et niillä ei oo ehk hirveesti kevereit. Tai varsinki, jos on jotenki hiljanen, niin sit on ehk vaikeempi päästä siihen porukkaan. –N

... Huomaa esimerkiks maahanmuuttajaopiskelijat on tosi usein omissa porukoissaan. Nii vois kuvitella se ilmiö, mikäli se tiedetään et joku kuuluu johonki muuhun vähemmistöön niin helposti, jos siihen suhtaudutaan siihen vähemmistöön negatiivisesti, niin jätetään ulkopuolelle. -T

Seurakunnissa syrjimisen ja kiusaamisen nähtiin olevan ilmiönä lievempi kuin kouluympäristössä ja kenelläkään haastateltavista ei ollut havaintoja kiusaamisesta seurakunnan nuorten toiminnassa. Haastateltavat työntekijät ovat myös havainneet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön liittyvän vitsailun ja pilkkaamisen vähentyneen nuorten keskuudessa. Haastateltavien mukaan seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus alkavat olla yhä tutumpia ja arkisempia aiheita nuorten elämässä, jolloin niihin liittyvät ihmetykset ja vitsailut ovat myös jääneet vähemmälle. Eräs nuori kertoi, että seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuolen ilmaisun sijaan syrjinnän syynä seurakunnassa saattaa olla ennemminkin nuoren sisäänpäin vetäytyvä tai hiljainen luonne, jota ei välttämättä nähdä seurakunnan nuorten toimintaan sopivaksi.

Kirkon jakautuminen ja näyttäytyminen mediassa vaikuttavat kirkon imagoon ja sitä kautta antavat nuorelle viestin siitä, kannattaako oman seurakunnan toimintaan tulla. Tämä tuli esille haastatteluissa. Kirkolla saattaa olla ristiriitaisia signaaleja antava kuva, mutta haastatteluissa kävi myös ilmi, että pääkaupunkiseudun

seurakuntia pidetään keskivertoa liberaalimpina seurakuntina. Perusteluiksi kerrottiin muun muassa Helsingissä moninaisuuteen keskittyvä toiminta joidenkin seurakuntien taholta. Pienempien ja pohjoisempien paikkakuntien seurakunnat nähtiin pääkaupunkiseudun seurakuntia konservatiivisempina. Pohdintaa pääkaupunkiseudun seurakuntien liberaalista imagosta kävivät lähinnä haastattelemani nuoret.

Ilmapiiri koettiin siis omissa seurakunnissa hyväksi ja avoimeksi vaikka eriävät näkemykset ja mielipiteet tiedostettiin. Kaikissa haastatteluissa tuotiin ilmi avoin ilmapiiri, jossa on tärkeää tuoda omat näkemyksensä ilmi. Eräs työntekijä korosti, että niin kauan, kun on eriäviä näkemyksiä, pitää niistä myös pystyä puhumaan avoimesti.

6.2 Rippikoulutyö ja sen haasteet

Rippikoulutyö muodostaa ison osan kirkon nuorisotyöstä ja sitä käsiteltiin paljon myös haastatteluissa. Kun haastattelussa keskusteltiin esimerkiksi seksuaalikasvatuksesta, seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden huomioimisesta nuorisotyössä, nuorisotyönohjaajan roolista nuoren elämässä tai nuoren tarpeesta tulla kohdatuksi kääntyi keskustelu monesti rippikoulutyöhön. Rippikoulutyö nähdään isossa roolissa nuoren elämässä ja seurakunnan nuorisotyössä yleisimpänä paikkana rakkauden, seksuaalisuuden, sukupuolen ja seurustelun käsittelemiseen.

Haastatteluissa kävi ilmi, että rippileireillä on monesti tapana pitää yhtenä päivänä opetustuokio keskittyen ihmissuhteisiin ja erityisesti parisuhteisiin. Haastatteluissa puhuttiin useasti käytännöistä, joita tällainen ihmissuhdetunti piti sisällään. Haastattelujen perusteella käytäntöihin voi kuulua muun muassa ihannekumppanista, perheestä, avioliitosta, oman elämän valinnoista ja seksuaalisuudesta keskusteleminen. Aiheiden käsittelemine riippuu paljon työtiimistä ja näin eri asiat saattavat painottua eri leireillä.

Seurustelusta ja avioliitosta keskusteleminen rajoittuu usein haastateltavien mukaan heteronormatiiviseksi. Aiheita saatetaan käsitellä unohtaen erilaiset seksuaaliset suuntautumiset ja sukupuolen moninaisuus. Leirillä aihetta käsitellessä yleinen käytäntö on tehdä jako tyttöihin ja poikiin, jonka jälkeen tyttöjen ryhmässä puhutaan pojista ja poikien ryhmässä taas tytöistä. Tämä nähtiin ongelmallisena, koska joukossa saattaa olla seksuaalivähemmistöön kuuluvia. Kun parisuhteita käsitellään heteronormatiivisesta näkökulmasta, suljetaan ehkä huomaamattakin ulkopuolelle nuoret, jotka eivät koe seksuaalista suuntautumistaan kuin enemmistö. Jakaminen tyttöihin ja poikiin voidaan nähdä ongelmallisena myös sukupuolivähemmistöön kuuluvien näkökulmasta. Jaottelulla tehdään oletus nuoren sukupuolesta, jolloin nuori saattaa kokea olonsa epämukavaksi ja turvattomaksi joutuessaan mahdollisesti ryhmään, johon ei koe kuuluvansa.

... Mä nyt oon ite tosi paljon tollasta tyttö poika erottelua vastaan. Mutta siis mun mielestä se oli aika hirveetä, kun siellä oli yks semmonen yksilö, joka niin ei nyt ite... Tai mä nyt oon jatkossa ymmärtänyt hänen puheistaan, että hän ei koe olevansa tyttö eikä poika. Niin se saatto olla sille tosi rankka paikka siinä, et mun mielest tommosta ei pitäis olla. -N

... Ja tämmönen perinteinen sukupuolikeskustelu lajitteluperuste. Se ihan kaikissa tyylii vessoissa kaikissa muussaki. Mutta et musta tuntuu, että se voi olla enempi semmonen jota ei oo ees ajateltu. Mitä, jos et koe olevasi kumpikaan näistä? Mites sitten tehdään? Nii mä luulen, että se on vielä semmonen asia, mikä ei oo vielä oikein kohtaanu. -T

Heteronormatiivinen painotus rippileireillä nähtiin haasteena. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuutta ei haastateltavien mukaan käsitellä paljon ainakaan käsitteiden kautta. Sitä pyritään kuitenkin tuomaan esille ihmisen ainutlaatuisuutta ja arvokkuutta painottamalla. Jokainen nuori on Jumalan kuva, ainutlaatuinen ja arvokas. Myös seksuaalisuuden käsittelyyn otetaan näkökulma, jossa korostetaan itsensä ja toisen kunnioittamista. Leirillä ilmenevän heteronormatiivisuuden ei nähdä olevan tarkoituksenmukaista vaan ennemminkin totuttu tapa toimia.

Haastatteluissa tuotiin ilmi, että selkeää yhtenäistä linjaa työntekijöiden välillä aiheen käsittelemisestä ei ole. Haastatteluissa mietittiinkin myös, että pitäisikö yh-

teisistä linjoista keskustella. Keskustelu nuorisotiimien kesken saattaisi tuoda yhtenäisemmän linjan, jossa otettaisiin huomioon myös sateenkaarinuoret. Haastattelemani henkilöt kertoivat kuinka pyrkivät omalla toiminnallaan huomioimaan seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden, mutta he eivät kuitenkaan osanneet kertoa kuinka muut työntekijät asioita käsittelevät.

Yhdeksi kysymykseksi tämän teeman tiimoilta nousi, kuinka paljon ja miten näitä asioita kuuluisi käsitellä ja käsitelläänkö niitä nyt tarpeeksi. Nuorta kiehtoo ikävaiheeseen sisältyvistä muutoksista johtuen oma keho ja seksuaalisuus. Turvallisen aikuisen kanssa asioista keskusteleminen on tärkeää tässä vaiheessa ja se tuotiin esille myös haastatteluissa.

... Se on kuitenkin niin ajankohtanen viistoista vuotiaalle, joka luo identiteettiään. Et jotenkin se seksuaalisuuttaan miettii ja niitä asioita varmaan muutenki paljon, et se pitäis tuoda vähän pitkäjaksoisemmin esille vaikka ihan siinä rippikoulu vaiheessa jo ennen leiriä. Ja just se että isosten kanssa voitais enemmän käsitellä niitä aiheita siin isokoulutuksessa. -N

Rippikoulu nähdään tärkeänä ajanjaksona nuoren elämässä, jolloin on myös tärkeää käsitellä nuoren kehitykseen kuuluvia asioita kuten seksuaalisuutta ja sukupuoli-identiteettiä. Haastatteluissa tuotiin esille, että aiheita voisi käsitellä nykyistä laajemmin ja laajentaa aiheen käsittelemisen myös isostoimintaan. Haastatteluissa tuodaan ilmi, että rippikoulu ja nuorten toiminta yleensä on tärkeää nuorelle ja se voidaan kokea parhaimmillaan turvalliseksi ja hyväksi paikaksi hakea omaa identiteettiään ja keskustella turvallisten aikuisten ja muiden nuorten kanssa asioista. Nuorisotyönohjaajat näkevät tärkeäksi roolinsa identiteettiä rakentavan nuoren elämässä. Tärkeää on olla nuoren tukena, korostaa nuoren ainutlaatuisuutta, olla vaikuttajana nuoren arvomaailmaan ja olla valmiina nuoren mieltä askarruttaviin kysymyksiin.

6.3 Kohdennetun työn tarve ja yhteistyö Vantaan kaupungin kanssa

Tätä asiaa käsitellessä työntekijöillä oli huomattavasti enemmän sanottavaa aiheen tiimoilta kuin nuorilla. Tämä saattaa hyvin kuvata sitä, kuinka vieras asia

haastattelemilleni Vantaan seurakuntanuorille kohdennettutyö on. Joku haastattelemistani nuorista muisti etäisesti kuulleensa joskus asiasta, mutta muuten haastattelemani nuoret eivät olleet saaneet tietoa Vantaan kaupungin sateenkaarinuorten illoista. Useissa haastatteluissa keskusteltiin siitä, kuinka seurakunnan toiminnassa oleville nuorille ei välttämättä tiedoteta asiasta tarpeeksi hyvin. Nuorilla oli melko yhtenäinen kanta siihen, että toimintaa voisi mainostaa seurakunnan nuorten toiminnassa enemmän ja myös tehdä palveluohjaamista sateenkaarinuorille kohdistettuihin palveluihin. Yhden nuoren ehdotus oli, että asiasta voisi mainita nuorten toiminnassa esimerkiksi isoskoulutuksessa tai iltahartauksissa nuorten iltojen yhteydessä. Myös osa työntekijöistä ei tarkalleen tiennyt, mistä Vantaan kaupungin sateenkaarinuorten illoissa on kyse. Vantaan kaupungin kanssa tehtävä yhteistyö Sateenkaarinuorten illoissa nähtiin kuitenkin haastatteluissa hyvänä asiana.

Sateenkaarinuorille kohdennetussa työssä nähtiin mahdollisuus vertaistuen saamiselle ja turvalliselle ympäristölle itsetutkiskeluun. Myös yhteistyö seurakuntien ja kaupungin nuorisotyön välillä nähtiin kannattavana, koska se voisi parhaassa tapauksessa madaltaa kaupungin nuorisotyön toiminnassa olevalla sateenkaari- nuorella kynnystä tulla mukaan seurakunnan toimintaan. Tässä taas on kyse kirkon imagosta ja nuorelle piirtyneestä kuvasta seurakunnan toiminnasta. Nuorella saattaa olla omat epäilyksensä seurakunnasta ja seurakunnan kannasta seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden hyväksymisessä. Yhteistyö seurakuntarajojen yli nähtiin yleisesti kannattavana toimintamallina, joka mahdollistaa useampiin eri projekteihin ja toimintaan panoksen antamisen.

Omaa kohdennettua työtä ei nähty kovin kannattavana tai tarpeellisena vaihtoehtona. Monessa haastattelussa tuotiin esille resurssit ja niiden vähäisyys. Oman toiminnan järjestäminen vaatisi työntekijöiltä enemmän aikaa, oman tilan toiminnan järjestämiseen ja tarvittavat toimenpiteet ja mainostamisen toiminnan käynnistämiseksi. Resurssipulan lisäksi pulmallisena nähtiin myös, että seurakuntien tämän kaltaiseen kohdennettuun toimintaan on ehkä hankalampi tulla mahdollisten ennakkoluulojen ja kirkon imagon vuoksi. Tämän takia yhteistyö nähdään potentiaalisena pelin avaajana, jossa voidaan niin sanotusti neutraalilla maaperällä kohdata nuoret ja poistaa näitä ennakkoluuloja ja pelkoja.

Vaikka omaa sateenkaarinuorille kohdennettua toimintaa ei pidetty tällä hetkellä tarpeellisena, tuli haastattelussa ehdotuksia pienryhmien ja teemailtojen järjestämisestä. Näidenkin toiminta lähtisi nuorten tarpeesta ja niissä voitaisiin käsitellä mieltä askarruttavia asioita koskivan seksuaalista suuntautumista ja sukupuoli-identiteettiä. Yhteistyössä Vantaan kaupungin nuorisotyön kanssa nähtiin positiivisten puolien lisäksi kehityskohtia ja tarvetta siihen panostamiseen.

Vastuu sateenkaarinuorten iltoihin osallistumisesta on jokaisella Vantaan seurakunnalla, joka tarkoittaa sitä, että jokaisesta seurakunnasta käy vuorollaan työntekijä näissä illoissa. Seurakunnan työntekijät eivät pääse välttämättä syventymään työhön kunnolla tai tutustumaan nuorisotilalla käyviin nuoriin, kun vuoro sattuu niin harvoin omalle kohdalle. Eräs haastattelemani työntekijä sanoi, että hän on sateenkaarinuorten illoissa myös kirkontyöntekijän roolissa kirkon asiantuntijana. Keskustelut nuorten kanssa olisivat tärkeitä, mutta niitä saattavat olla jarruttamassa tiheä seurakunnan työntekijöiden vaihtuvuus.

... Kun mä siellä olin oman illan, nii oli kyl ihan älyttömän mukavii nuorii. Siis vitsi ei oo kyl mitää huonoo sanottavaa, et tosi kiva ilta oli. Mut ehkä tietysti, ku tätä yhteistyökuvioo miettii... Tietysti fiksumpaahan ois, et se tulis tutuksi se seurakunnan työntekijä niille nuorille eikä se ois aina sillai et se naama vaihtuu. –T

... Työntekijät vaihtuu nii tuskin he haluavat jokasen työntekijän kanssa alottaa keskustelut samoista asioista. Mä ajattelen ainakin, et meil ois jotain toiminnallista viedä sit sinne. Tehty jotain yhdessä. –T

Nuorten erilaisuuden hyväksyminen, ainutlaatuisuuden korostaminen ja turvallisen ympäristön takaaminen kaikille ovat korostuneet haastatteluissa kaikkien teemojen kohdalla, niin myös kohdennettua työtä käsiteltäessä. Kohdennetussa työssä nähdään paljon hyviä puolia, mutta kuitenkin myös erilaisuutta hyväksyvään ja kaikki nuoret yhteen kokoavaan työhön halutaan panostaa. Kohdennettu työ nähdään hyvänä asiana tiettyyn pisteeseen saakka, kunnes se menee haastateltavien mukaan ihmisten turhaksi lokeroimiseksi ja eroavaisuuksien liialliseksi korostamiseksi. Sateenkaarinuori voi saada paljon tukea kohdennetusta työstä,

mutta nuorella pitää olla myös mahdollisuus osallistua kaikkeen nuorten toimintaan ilman pelkoa ulkopuoliseksi jäämisestä. Haastatteluissa puhuttiin siitä, että yhteinen, kaikki nuoret yhteen kokoava nuorisotyö opettaa ihmisiä löytämään eroavaisuuksien sijaan yhdistäviä tekijöitä ja elämään erilaisina yhdessä.

Mut ei oo todellakaan ihannetilanne se, et tapahtuu niin, et on erikseen jotain sateenkaarinuorisotyötä ja sitten on nuorisotyötä. Et kyl se ajatus ois et kaikki ois sitä sateenkaarinuorisotyötä ja kaikki työ ois sitä semmosta Jumalan rakkautta heijastavaa ja ilosanomaa leviävää työtä. –T

7 POHDINTA

7.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

Riikka Taavetin tutkimuksessa sateenkaarinuorten hyvinvoinnista käy ilmi, että nuorten näkemykset ja kokemukset seurakuntien toiminnasta ovat hyvin erilaisia. Osa sateenkaarinuorista on saanut seurakunnalta positiivisia kokemuksia ja lämpimän vastaanoton, kun taas osa nuorista on kokenut syrjintää ja ulkopuolelle jättämistä. Oman hengellisen yhteisön hyväksyntä ja tuki ovat osalle nuorista tärkeitä. (Taavetti 2015, 102–103.) Samankaltaisia asioita otettiin esille myös opinnäytetyön tutkimushaastattelussa. Kirkon imago nähdään ristiriitaisena ja se, kuinka seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus otetaan huomioon, on seurakuntakohtaista. Myös seurakunnan sisällä nähdään löytyvän erilaisia näkemyksiä asian suhteen. Vantaan seurakuntien ilmapiiri nähtiin hyväksyvänä, mutta pohdintaa herätti se, kuinka hyväksyvä ilmapiiri välittyy nuorille, joille seurakuntien toiminta ei ole tuttua.

Media ja myös Suomen evankelisluterilaisen kirkon historia ovat omalta osaltaan välittämässä tietynlaista kuvaa tämän päivän Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta. Kysymys kuuluukin, kuinka median antamia ehkä vääristyneitäkin kuvia Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta saataisiin korjattua ja kuinka moninaisuuden hyväksyminen saataisiin näkyvämmäksi arvoksi maineeltaan ehkä hiekkakonservatiivisessakin kirkossa. Eräs nuori toi esille haastatteluissa kirkon nuorisotyönohjaajien näkyvyyden merkityksen kouluympäristössä. Nuoren mukaan koulut olisivat hyvä väylä kirkon nuorisotyönohjaajille korjata nuorten ennakkoluuloja seurakunnasta ja sen toiminnasta. Näin tavoitettaisiin myös ne nuoret, jotka eivät osallistu aktiivisesti seurakunnan nuorten toimintaan. Tämän ajatuksen pohjalta Vantaan seurakunnat voisivat alkaa kehittämään toimintaansa kouluissa ja tavoittamaan myös ne sateenkaarinuoret, jotka saattavat vierastaa seurakuntien toimintaa

Opinnäytetyön tutkimushaastatteluihin osallistuneet näkivät, että kirkon piirissä toimivat sateenkaariliikkeet ovat myös omalta osaltaan luomassa positiivisempaa

ja hyväksyvämpää kuvaa Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta. Taavetin tutkimuksessa tuotiin tämän lisäksi esille, että kirkon piirissä toimivat sateenkaari-liikkeet ovat tarjoamassa hengellisyyttä tärkeänä pitävälle seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville turvallisen paikan hengellisyyden tukemiselle (Taavetti 2005, 103). Vantaa seurakuntien oman kohdennetun työn järjestämistä ei kuitenkaan kannatettu opinnäytetyön haastatteluissa. Tähän oli syynä ensinnäkin resurssit ja toisena syynä nähtiin mahdollinen korkea kynnyks seurakuntien järjestämään toimintaan.

Taavetin (2005, 103) tutkimukseen nojaten voidaan kuitenkin todeta, että hengellisyys on tärkeä osa joidenkin sateenkaarinuorten elämää, jolloin pelkästään uskonnollisesti neutraalien järjestöjen järjestämä kohdennettu toiminta ei välttämättä vastaa sateenkaarinuoren tarpeisiin. Vantaan seurakunnan työntekijöiden osallistuminen Vantaan kaupungin järjestämiin sateenkaarinuorten iltoihin saattaa olla joiltain osin vastaamassa sateenkaarinuorten tarpeisiin hengellisyydestä. Vantaan kaupungin kohdennettuun työhön aktiivisesti osallistumista pidettiin haastatteluissa tärkeänä. Vantaan kaupungin järjestämä toiminta sateenkaari-nuorille nähtiin tärkeänä mahdollisuutena sateenkaarinuorille saada vertaistukea.

Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että kaupungin kohdennettuun toimintaan osallistuminen seurakunnista voi olla poistamassa ennakkoluuloja ja madaltamassa kynnystä seurakunnan toimintaan osallistumiseksi. Parannusta kuitenkin kaivataan haastattelujen perusteella toiminnan tiedottamiseen seurakunnan nuorten-toiminnassa sekä seurakunnan työntekijöiden vuorotteluun sateenkaarinuorten illoissa. Seurakuntien nuorten toiminnassa oleville nuorille olisi opinnäytetyön tulosten perusteella hyvä tiedottaa tehokkaammin Vantaan kaupungin sateenkaari-nuorten illoista ja seurakunnantyöntekijöille olisi hyödyllistä antaa mahdollisuus perehtyä pitkäjaksoisemmin sateenkaarinuorten iltoihin ja siellä oleviin nuoriin.

Opinnäytetyön tuloksista on nähtävissä, että seksuaalisuutta ja sukupuolta ei tee-moina käsitellä oikein muualla kuin rippikoulussa. Rippikoulu nähtiin merkityksel-lisenä asiana identiteettiään rakentavan nuoren elämässä ja seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden käsitteleminen on haastattelujen perusteella yksi tärkeä osa rippikoulua. Iris Sotamaan (i.a.) kyselyssä Vantaan seurakunnissa rippikoulutyötä

tekeville työntekijöille selviää, että yleisimmät teemat, joilla seksuaalisuutta ja sukupuoliisuutta rippikouluissa lähestytään, ovat ihastuminen, rakastuminen, seurustelu ja tunteet. Opinnäytetyön tulokset vahvistavat tämän tiedon.

Moni haastateltavista puhui rippileirin parisuhde-, ihmissuhde- tai rakkauspäivästä, jossa käsitellään kyseisiä teemoja. Tuloksista käy myös ilmi, että teemaa käsitellään usein melko hetero- ja sukupuolinormatiivisesti. Tämä näkyy esimerkiksi erilaisten tehtävien kautta, jossa jaetaan tyttöihin ja poikiin sekä erilaisissa leikeissä ja lauluissa, joita on tapana leikkiä ja laulaa ihmissuhteita käsiteltävänä päivänä. Samanlaisia havaintoja on tehnyt myös Jarmo Kokkonen omassa tutkimuksessaan koskien sukupuoliisuutta ja yhteisöllisyyttä rippikouluissa. Kokkonen tutkimuksessa puhutaan myös siitä, kuinka seksuaalisuus ja sukupuoliisuus ovat saaneet erityisaseman rippileireillä kyseiselle teemalle omistetun päivän muodossa. Päivä sisältää rakkauteen, parisuhteeseen ja seksuaalisuuteen liittyviä keskusteluja sekä isosten järjestämiä leikkejä ja lauluja. (Kokkonen 2016, 271–276.) Opinnäytetyön tutkimushaastattelussa tuotiin esille se, kuinka seksuaalisuuden ja sukupuolen pitäisi olla ennemminkin luonteva osa koko rippikoulua ja mahdollisesti myös käsiteltävänä teemana rippikoulun jälkeisessä työssä.

Haastateltavat kertoivat myös, kuinka ihmissuhdepäivän hetero- ja sukupuolinormatiiviset rituaalit ovat haitallisia seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden näkökulmasta. Rituaalien ja käytäntöjen nähtiin kuitenkin olevan ennemminkin totuttuja tapoja kuin tietoisia arvovalintoja. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuutta ei Sotamaan (i.a.) tai opinnäytetyöni tutkimuksen perusteella käsitellä paljoa rippikouluissa. Kuitenkin moninaisuuden hyväksyminen halutaan tuoda esille osoittamalla nuorille, kuinka heistä jokainen on ainutlaatuinen Jumalan kuva. Haastattelujen perusteella haitalliseksi nähtyjä hetero- ja sukupuolinormatiivisia käytäntöjä voitaisiin karsia kyseenalaistamalla vanhat perinteet ja käytännöt sekä pyrkimällä uusiin nuorten moninaisuuden huomioon ottaviin käytäntöihin ja rituaaleihin. Haastatteluissa ei keskusteltu siitä kuinka tällainen muutos saataisiin käyntiin, joten työntekijöiden ja myös isosten kesken olisi varmasti hyödyllistä käydä keskustelua aiheeseen liittyen.

Johtopäätöksenä tässä opinnäytetyössä voisi pitää sitä, että Vantaan seurakuntien nuorten toiminta on seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille avointa ja moninaisuus pyritään huomioimaan toiminnassa korostamalla periaatetta kaikkien ihmisten hyväksymisestä, arvostamisesta ja Jumalan kuvana näkemisestä. Niin kuin eräs haastateltava ilmaisi ”Aina voi kehittyä.” pätee se myös Vantaan seurakuntien toimintaan. Tärkeimpänä se, että jokainen työntekijä pyrkisi omassa toiminnassaan ja puheessaan huomioimaan aina nuorten moninaisuuden.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Olen pyrkinyt alusta saakka suunnittelemaan ja toteuttamaan tutkimusta laadukkaasti ja huolellisesti. Laadukas ja huolellinen tekeminen on takaamassa tutkimuksen luotettavuutta sekä varmistaa sen, että tutkimuksen eettiset kysymykset on otettu huomioon. Huolellinen ja johdonmukainen tutkimus siis tuottaa luotettavaa ja eettistä tutkimusaineistoa. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185.) Tutkimuksen yhdeksi eettiseksi kysymykseksi muodostui aiheen arkaluontoisuus. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asema ja oikeudet ovat todettu herkiksi aiheiksi kirkon ja yhteiskuntamme historiassa ja nykyhetkessä. Tutkijana on tärkeää pohtia, minäkalaisia asioita on eettisesti ja moraalisesti oikein alkaa selvittämään.

Vaikka aihe on minulle tärkeä ja näin tutkimuksen tärkeäksi, oli kuitenkin otettava myös huomioon aiheen arkuus. Tutkimuksen eettisyyttä käsiteltävässä Arja Kuulan kirjassa kerrotaan, että arkaluontoisuus ei itsessään vielä ole syy olla tutkimatta asiaa tai ilmiötä. Aiheen tai ilmiön tutkimisen välttäminen arkaluontoisuuden vuoksi ei välttämättä ole edes kannattavaa, koska tuolloin ei myöskään näistä asioista saada koskaan uutta tietoa. (Kuula 2011, 93–94.) Aiheen pitäminen arkaluontoisena on myös hyvin subjektiivista ja arkaluonteisia aiheita saattaa olla arkipäiväisinäkin pidetyt aiheet riippuen ihmisen omasta kokemuksesta. Suorittaessani harjoitteluni Vantaan seurakuntayhtymällä Pridea suunnitellen ja keskusteltuani eri työntekijöiden kanssa aiheesta päädyin siihen, että aihetta voidaan käsitellä Vantaan seurakunnissa ketään loukkaamatta.

Haastattelutilanteissa pyrin huomioimaan ja kunnioittamaan haastateltavien omia näkemyksiä tuomatta esille omaani. Haastatteluissa ei myöskään ollut lähtökohteisesti tarkoitus selvittää haastateltavien kantaa esimerkiksi avioliittokysymyksestä, mutta haastatteluissa myös kannanottoihin oli valmistauduttava. Teema-haastattelu antaa haastateltavalle vapauden käsitellä aiheita haluamallaan tavalla, jolloin myös kannanotot ja mielenilmaukset ovat mahdollisia. Haastattelut sujuivat hyvin ja itse pyrin haastattelijana olemaan mahdollisimman neutraali, jolloin haastateltavan omat näkemykset ja ajatukset pääsivät näkyville.

Tutkimusaiheen kyseenalaistamista tai vastustamista ei haastateltavien taholta ollut vaan aiheesta keskusteltiin rakentavasti ja mielenkiinnolla. Litterointivaiheessa havainnoin, että monien haastateltavien vastaukset olivat melko pitkiä, mikä on omalta osaltaan vahvistamassa, että aihe todella kiinnosti ja puhututti haastateltavia. Haastatteluun saattoi myös valikoitua henkilöitä, joita aihe kiinnostaa, sillä valinnat tehtiin kunkin seurakunnan sisällä työntekijöiden kesken. Tässä voidaan nähdä sekä huonoja, että hyviä puolia. Huonona puolena on se, että haastattelujen ulkopuolelle ovat saattaneet jäädä ne, jotka eivät koe aihetta tärkeäksi. Tällöin eriävät mielipiteet sateenkaarinuorten huomioimisen tärkeydestä ovat voineet jäädä kuulematta. Toisaalta hyvänä puolena voidaan nähdä se, että haastatteluun ovat valikoituneet ne ihmiset, joilla on aiheen tiimoilta tietoa ja sitä kautta kerrottavaa.

Tutkimustulokset olisivat saattaneet olla erilaiset, jos tutkimukseen olisi osallistunut esimerkiksi kaikki Vantaan seurakuntien nuorisotyöntekijät ja seurakuntien toiminnassa olevat nuoret. Nuoria ja työntekijöitä olisin voinut saada enemmän haastateltavaksi, jos olisin ensinnäkin pyrkinyt hoitamaan yhteydenotot esimerkiksi puhelimitse sähköpostin sijaan. Puhelimeen vastataan todennäköisemmin ja sen avulla myös madalletaan kynnystä osallistua tutkimukseen. Puhelun avulla olisi haastateltavaksi pyydettävät voineet helposti kysyä tarkentavia kysymyksiä ja näin mahdolliset ennakkoluulot ja pelot haastattelua kohtaan olisivat voineet hälvetä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 84–85.) Toiseksi haastateltavien määrä olisi voinut olla suurempi, jos olisin ottanut yhteyttä aiemmin. Seurakunnan nuorten-toiminta alkaa monesti jäämään ennen kesää tauolle rippileireistä johtuen, joten nuoria on haastava tuohon aikaan tavoittaa.

Alkuperäisen suunnitelmani mukaan minun piti haastatella nuoret ryhmissä tai pareittain, mutta odotusteni vastaisesti nuoria osallistui melko vähän. Nuorien haastattelut olisin suorittanut ryhmähaastatteluna ensinnäkin heidän ikänsä vuoksi. Nuori ikä saattaa tuoda mukanaan arkuutta ja ujoutta, jolloin ryhmämuotoinen haastattelu olisi tuomassa turvallisuuden tunnetta ja rohkeutta keskustella asioista. Ystävien läsnäolo luo turvallisen ilmapiirin ja omista kokemuksista näkemyksistä on helpompi avautua. On myös tutkittu, että tutkimukseen osallistuvien nuorten määrä kasvaa huomattavasti, kun pari ja ryhmämuotoiset haastattelut mahdollistetaan. Pari ja ryhmähaastatteluilla saadaan myös siis oletetusti enemmän nuoria osallistumaan. Nuoret voivat myös keskustellessaan keskenään oivaltaa jotain, mitä he eivät olisi välttämättä yksin oivaltaneet. Ryhmähaastatteluissa on kyse myös haastattelijan resursseista. Tietenkin pari ja ryhmähaastatteluissa on myös heikkoutensa, jotka on tärkeä ottaa huomioon. Ryhmässä nuoret saattavat kokea muun muassa sosiaalisia paineita eivätkä välttämättä uskalla sanoa ääneen kaikkea, mitä ajattelevat. (Heath, Brooks, Cleaver & Ireland 2009, 90–92; Hirsjärvi & Hurme 2004, 63.)

Näen kuitenkin, että haastatteluaineistoni oli tarpeeksi laaja vastatakseen tutkimuskysymyksiin. Muutama haastateltava lisää olisi voinut vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta, mutta kvalitatiivisessa tutkimuksessa on myös muistettava, että otanta saattaa helposti tulla liian suureksi. Otannan ollessa liian suuri syvällisempi tulkitseminen on hankalaa. Tämän lisäksi haastattelijana ja opinnäytetyön tekijänä on tärkeää pitää omasta jaksamisestaan huolta ja tunnistaa, milloin omat resurssit eivät enää riitä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 58–60.)

Tärkeää tutkimuksen eettisyyden kannalta oli myös varmistaa, että haastatteluun osallistuvat tietävät tarkkaan, mihin osallistuvat, he pysyvät anonymeinä julkais-tavassa raportissa ja alaikäisten haastateltavien vanhempia tiedotetaan asiasta. Haastatteluun osallistuvien informoiminen tutkimuksesta on erittäin tärkeää ja henkilöllä on oikeus saada kaikki tarpeellinen tieto tutkimuksesta ennen suostu-mista haastateltavaksi. On tärkeää informoida tutkimuksen aiheesta, tarkoituk-sesta, haastateltavan oikeuksista ja haastattelun kestosta. (Kuula 2011, 74–75.) Ensin laitoin Vantaan seurakuntayhtymän johtajalle tutkimuslupahakemuksen

(Liite 1), jossa selvitin tutkimuksen sisällön ja tavoitteet, eettisen pohdinnan ja haastateltavien oikeudet. Luvan ja eri seurakuntien yhteystietoja saatuani laitoin sähköpostilla viestin, jossa selvitin samat asiat ja laitoin liitteeksi haastattelurunkot (Liite 2 & 3). Tämän jälkeen lähetin vielä seurakunnan työntekijöiden kautta alaikäisten haastateltavien vanhemmille infon tutkimuksesta ja vanhemman allekirjoituksen vaatineen luvan pyynnön nuoren osallistumisesta tutkimukseen (Liite 4).

Haastatteluihin viitatessani huolehdin haastateltavien anonymiteetistä muokkaamalla litteroitua tekstiä. Esimerkiksi parihaastatteluihin viitatessani muokkasin tekstiä niin, että siitä ei voi tunnistaa haastattelutilannetta parihaastatteluksi. Haastattelumateriaalia ei myöskään ole päässyt käsittelemään kukaan muu kuin minä. Sekä äänitteet että litteroidut haastattelut poistettiin opinnäytetyön valmistuttua. Saamani tutkimusaineisto oli laaja käsittäen sekä nuoret että työntekijät. Tutkimuksen riittävyttä ja luotettavuutta vahvistaa teoria kyllääntymisestä, eli saturaatiosta. Tässä on kyse siitä, että haastatteluissa alkavat toistua samat asiat ja ajatukset. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 87.) Tutkimustuloksia tukivat myös aiemmat samoihin aiheisiin liittyvät tutkimukset.

Kuten tämän alaluvun alussa jo mainittiin, on laadukas ja huolellinen tutkimus avaimena luotettavaan ja eettiseen toteutukseen. Haastattelurunkoa ja haastattelutilannetta miettiessäni pyrin huolelliseen valmisteluun. Tärkeää oli suunnitella haastattelurunko, joka vastaa haastattelukysymyksiin ja joka vastaa teemahaastattelun kriteereihin. Myös haastattelemisen teoriaan ja käytäntöihin oli tärkeä perehtyä, sillä kyseessä oli ensimmäiset tutkimushaastatteluni. Haastatteluvaiheessa huolehdin, että äänitys toimii ja mukana minulla oli aina haastattelurunko, josta pystyin seuraamaan haastatteluaiheiden käsittelyä. Tämän lisäksi kehitin jatkuvasti haastattelustrategiaani edellisistä haastatteluista oppineena. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 184.)

Yhtenä esimerkkinä strategian kehittymisestä on tarkentavien kysymyksien esittäminen. Ensimmäisen haastattelun päätyttyä ja siitä jälkeenpäin äänitystä kuunneltuani opin, että tarkentavia kysymyksiä olisi hyvä esittää enemmän. Olisi tär-

keää miettiä ennen haastatteluja, miten muotoilee haastattelutilanteessa haastateltavalle ne asiat, joista olisi tarkoitus puhua. Haastattelijan olisi tärkeä hahmottaa nämä asiat, jotta voitaisiin välttyä epäselviltä, epätasaisilta tai monimutkaisilta kysymyksiltä. Tärkeä osa tutkimusta ovat esihaastattelut, joita en tässä tutkimuksessa suorittanut. Esihaastattelut ovat niin sanotusti harjoitushaastatteluja, joissa tarkastellaan haastattelurungon toimivuutta ja kysymysten muotoilua. Esihaastatteluiden avulla voidaan säästyä näiltä haastatteluun liittyviltä hankaluuksilta, joita kohtasin ensimmäisiä haastatteluani toteuttaessa. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 72–73, 105–106.)

Haastatteluja varten olin perehtynyt teemoihin, mutta kysymysten muotoilu jäi vähemmälle, jolloin huomasin haastattelutilanteissa välillä epäröiväni omia kysymyksiäni ja esittäväni haastavasti tulkittavia kysymyksiä. Kysymyksissä haparointi on voinut vaikuttaa siihen, minkälaisia vastauksia olen saanut ja tätä kautta tutkimuksen luotettavuuteen. Huomasin välillä esittäväni hieman ohjailevia kysymyksiä. Ohjailevat kysymykset saattavat vaikuttaa varsinkin nuoriin niin, että kysymyksellä oletetaan olevan oikea ja väärä vastaus. Nuoret ovat tottuneet koulu maailmassa siihen, että kysymykseen on yleensä oikea ja väärä vastaus, jolloin haastateltaessa on oltava erityisen tarkka kysymysten muotoilussa. Ohjailevien kysymyksien sijaan täytyisi olla avoimia kysymyksiä, joissa osoitetaan mielenkiintoa haastateltavan omia näkemyksiä ja kokemuksia kohtaan kuitenkin samalla haastateltavan selventäviin kysymyksiin varautuen. (Heath ym. 2009, 81–82.)

7.3 Ammatillinen kehitys

Tulevana sosionomina ja kirkon nuorisotyönohjaajana tulee minun tutkia omaa arvomaailmaani ja kehittää sitä jatkuvasti sekä sisäistää sosiaalialan arvot ja ammattieettiset ohjeet. Ihmisten tasa-arvoisen kohtelun edistäminen ja erilaisuuden ja moninaisuuden huomioiminen kuuluvat tärkeänä osana sosiaali- ja kirkonalan osaamiseen ja juuri näistä asioista on kyse myös opinnäytetyössäni. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016; Talentia 2017, 20–21.) Talentian ammattieettisissä ohjeissa (2017, 20–21) puhutaan negatiivisesta syr-

jinnästä ja positiivisesta diskriminaatiosta. Negatiivista syrjintää pitää pyrkiä karsimaan yhteiskunnassamme ja positiivisella diskriminaatiolla taas lisätä tasa-arvoista kohtelua yhdenvertaisuus- ja sosiaalihuoltolakiin nojaten. Opinnäytetyösäni keskusteluun nousevassa sateenkaarinuorten kohdennetussa työssä on kyse juuri positiivisesta diskriminaatiosta. Nuorille järjestetään omaa toimintaa, jotta heillä voisi tulla kokemus hyväksytyksi ja kuulluksi tulemisesta.

Positiivinen diskriminaatio on välttämätöntä yhteiskunnassamme. Olen kuitenkin samoilla linjoilla haastateltavieni kanssa siitä, että ihmisten niin sanottu turha lokeroiminen erilaisten ominaisuuksien takia ei ole tavoitteellista. Seksuaali- ja sukupuoli vähemmistöön kuuluvat eivät koe tällä hetkellä täysin turvalliseksi osallistumista erilaisiin yhteiskunnan, kolmannen sektorin tai kirkon toimintoihin ja palveluihin. Pelko syrjityksi tulemisesta esimerkiksi kirkon järjestämässä toiminnassa on todellinen ja valitettavasti myös aiheellinen. Tällöin tarvitaan erillistä toimintaa, jossa voidaan varmistaa syrjintävapaa ympäristö seksuaali- ja sukupuoli vähemmistöön kuuluville henkilöille.

Opinnäytetyön nimeksikin päässyt haastateltavan työntekijän kommentti sitä, että kaiken kirkon nuorisotyön pitäisi olla sateenkaarinuorisotyötä, on puhutteleva. Pystyisimmekö elämään jonain päivänä maailmassa, jossa positiivinen diskriminaatio olisi tarpeetonta? En usko. Jokainen meistä kaipaa joskus vertaistukea samassa tilanteessa olevalta ihmiseltä ja tämän takia kohdennetut ryhmät tulevat olemaan välttämättömiä, vaikka ympäristö olisi kuinka hyväksyvä ja ymmärtäväinen. Samassa tilanteessa olevan henkilön kanssa ajatusten ja tuntemusten jakaminen on korvaamatonta. Samalla kuitenkin pitää välttää ihmisen syrjäyttäminen muusta yhteisöstä. Vaikka sateenkaarinuorille on kohdennettua työtä, ei se tarkoita, että muuhun toimintaan osallistuminen suljetaan heiltä pois. Kaiken kirkon nuorisotyön pitäisi siis olla sateenkaarinuorisotyötä. Työtä, jonne sateenkaarinuoret ovat tervetulleita omana itsenään. Kaupungin järjestämässä kohdennetussa toiminnassa vastataan ehkä joihinkin sateenkaarinuoren tarpeisiin, johon seurakunta ei pysty vastaamaan, mutta myös seurakunta on omalta paikaltaan täyttämässä nuoren tarpeen hengellisyyden tukemiselle, johon kaupungin nuorisotyö taas ei keskity.

Kirkonalanopiskelijana on ollut kiehtovaa kuunnella, kuinka haastattelemani henkilöt näkevät kirkonnuorisotyönohjaajan roolin identiteettiä rakentavan nuoren elämässä. Rippikoululla on tärkeä paikka nuoren elämässä ja identiteetin rakentamisessa, joten rippikoulutyöhön ja siellä nuorten kohtaamiseen on panostettava. Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT Ry on listannut kirkon kasvatus työhön liittyen ammattieettisiä ohjeita.

1. Tuemme vastuullisesti lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä.
2. Pidämme huolta lapsista ja nuorista osoittamalla hyväksymistä, välittämistä sekä kiinnostusta heidän kysymyksiään kohtaan.
3. Olemme lapsille ja nuorille turvallisia, vastuullisia aikuisia ja esikuvia: tuemme lasten ja nuorten oman identiteetin löytämistä ja hengellistä kasvua.
4. Lapset ja nuoret ovat työmme keskiössä, heidän tulee voida kokea kuuluvansa tähän yhteisöön.

Nuorisotyönohjaaja omalla työllään toimii sekä nuorten tunteiden tulkkina, että aikuisuuden ovien avaajana ja turvallisen ympäristön luoja. Lasten ja nuorten kasvun hengellinen tukeminen on osa nuorisotyönohjaajan ammatin asiantuntijuutta ja erityisosaamista. (KNT i.a.)

Varmasti tärkeää on miettiä, miten rippikoulussa nämä listalla olevat asiat toteutuvat. Nuoruuteen kuuluu olennaisena osana identiteetin rakentaminen ja hengellisen kasvun ohella myös identiteetin rakentumista on tärkeä tukea. Nuoren seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuolen kokeminen ovat tärkeä osa identiteettiä ja näin ajateltuna seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden käsitteleminen kuuluisi olla myös tärkeässä osassa kirkon nuorisotyössä. Opinnäytetyön tulosten perusteella seksuaalisuus ja sukupuoliuus pyritään käsittelemään keskustelemalla ihmissuhteista ja ihmisen ainutlaatuisuudesta. Itse olen jäänyt reflektimaan itseäni ammattilaisena ja pohtinut, että riittääkö tämän kaltainen käsitteleminen sateenkaarinuorille ja ylipäätään nuorille, jotka pohtivat omaa identiteettiään.

Opinnoissani ja opinnäytetyötä tehdessäni olen päässyt pohtimaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja tasa-arvon ajamisen merkitystä varsinkin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta. Opintoni työharjoitteluineen ja tutkimuksi-

neen ovat valistaneet minua palvelujärjestelmästä ja yhteiskunnallisista epäkohdista, joihin minulla on velvollisuus tarttua. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseissa (2016) tuodaan esille myös sosionomin kriittisyyttä järjestelmiä ja rakenteita kohtaan, mitkä edistävät epätasa-arvoisuutta ja syrjintää. Opinnäytetyöni tuloksissa kävi ilmi Suomen evankelisluterilaisen kirkon imagon merkitys siihen, kuinka nuoret uskaltavat tulla mukaan oman seurakuntansa toimintaan. Tämä tutkimustulos vain vahvistaa sitä, että roolini esimerkiksi kirkon nuorisotyönohjaajana ei rajoitu vain seurakunnassa toimimiseen vaan tärkeää on myös pyrkiä vaikuttamaan yleisemmällä tasolla kirkkoon ja sen rakenteisiin.

LÄHTEET

- Ahonen, Timo; Nurmi, Jari-Erik & Lyytinen, Heikki 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alanko, Katarina 2014. Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Helsinki: Unigrafia.
- Björkstrand, Gustav; Heikka, Mikko; Huotari, Voitto; Huovinen, Eero; Paarma, Jukka; Peura, Simo; Pihkala, Juha & Salmi, Samuel 2008. Rakkau- den lahja – Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksu- aalisuudesta. Helsinki: Kirjapaja.
- Eskola, Jari 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat – Aineiston analysointi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aalto, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikku- noita tutkimusmetodeihin II -Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutki- muksen ja teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.) Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heath, Sue; Brooks, Rachel; Cleaver, Elizabeth & Ireland, Eleanor 2009. Re- searching Young People's Lives. Los Angeles: Sage.
- Hentilä, Jorma 2007. Kirkko ja homoseksuaalisuus. Teoksessa Mustola Kati & Pakkanen Johanna (toim.) Sateenkaari-Suomi – Seksuaali- ja su- kupuolivähemmistöjen historiaa. Helsinki: Like. 151–162.
- Heseta i.a. Nuortentoiminta. Viitattu 24.9.2017. <http://www.heseta.fi/nuoret/toi- mintaa>
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu – Teemahaastat- telun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Hel- sinki: Tammi.
- Hlbtqi-historiaa Suomessa i.a. Viitattu 3.10.2017. <http://seta.fi/historia/>
- Jäntti, Mari 2017. Sodan lama ja homo-ilta saivat kirkon ovet paukkumaan – "Ih- miset reagoivat pienestäkin kimmokkeesta". Viitattu 4.11.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9703807>
- Kallion seurakunta i.a. Sateenkaarivaen kirkko. Viitattu 18.10.2017. <http://kalli- onseurakunta.fi/sateenkaarivaen-kirkko/>

- Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT Ry i.a. Eettiset ohjeet. Viitattu 4.11.2017. <https://www.knt.fi/liitto/perustietoa/eettiset-ohjeet/>
- Kejonen, Eetu 2016. Herätysliikkeet, kansankirkko ja homoseksuaalisuus – Kat-
saus yhteisöllisyyteen, jakolinjoihin ja haasteisiin. Teoksessa Hytö-
nen Maarit, Ketola Kimmo, Saminen Veli-Matti, Sohlberg Jussi &
Sorsa Leena (toim.) Erilaisista yhteisöistä elävä kirkko. Kuopio:
Grano Oy. 275–294.
- Kemppi, Emilia 2010. Ajankohtaisen kakkosen homo-illat. Viitattu 4.11.2017.
[https://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/10/19/ajankohtaisen-kakkosen-ho-
moillat](https://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/10/19/ajankohtaisen-kakkosen-ho-
moillat)
- Kirkkohallitus 2016. Isoja ihmeitä: Isostoiminnan linjaus 2016. Kuopio: Grano.
- Kokkonen, Jarmo 2016. Sukupuoli ja yhteisöllisyys rippikoulun rituaaleissa. Hel-
sinki: Unigrafia Oy.
- Korteniemi-Poikela, Erja & Cacciatore, Raisa 2010. Portaita pitkin – Lapsen ja
nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. Helsinki: WSOY.
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Minna-Leena Pulkkinen 2007. Kehityspsykologia: Mat-
kalla Muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka – Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys.
Tampere: Vastapaino.
- Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 563/2002. Viitattu
25.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020563>
- Launonen, Pekka 2008. Kirkon nuorisotyö – Hengellisen, pedagogisen ja sosi-
aalisen kolmiyhteys. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna
(toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja
mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy. 78–89.
- Lehtonen, Jukka 2007. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninai-
suuteen liittyvä syrjintä. Teoksessa Lepola, Outi & Villa, Susan
(toim.) Syrjintä Suomessa 2006. Helsinki: Hakapaino. 18–65. Vii-
tattu 4.9.2017. <http://people.uta.fi/~pirjo.nikander/Syrjinta%20Suomessa%202006.pdf>
- Mustola, Kati 2007. Suomalaisten lesbo- ja homoliikkeiden historiaa. Teoksessa
Mustola, Kati & Pakkanen, Johanna (toim.) Sateenkaari-Suomi –
Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa. Helsinki: Like. 18–
42.

- Nissinen, Jussi 2006. Seksuaalinen suuntautuminen. Teoksessa Apter, Dan; Väisälä, Leena & Kaimola, Kari (toim.) Seksuaalisuus. Helsinki: Duodecim. 130–156.
- Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 3.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Lidp450060784>
- Nuorten ryhmät ympäri maata i.a. Viitattu 24.9.2017. <http://seta.fi/nuortenryhmat-ympari-maata/>
- Opas toimittajille – Näin kirjoitat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä 2016. Viitattu 22.9.2017. https://www.dropbox.com/s/x198rqyo222godo/Setan_toimittajaopas_2016.pdf?dl=0
- Pimenoff, Veronica 2006. Transsukupuolisuus. Teoksessa Apter, Dan; Väisälä, Leena & Kaimola, Kari (toim.) Seksuaalisuus. Helsinki: Duodecim. 164–172.
- Rfsu 2012. Sukupuolen kokeminen. Viitattu 25.10.2017. <http://www.rfsu.se/fi/Suomi/Seksi-ja-suhteet/Seksuaalisuus-lapi-elaman/Nuoruus/Sukupuolen-kokeminen/>
- Ryttyläinen, Katri & Valkama, Sirpa 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki: Edita.
- Sateenkaarisanasto 2016. Viitattu 22.9.2017. <http://seta.fi/sateenkaarisanasto/>
- Sateenkaariyhdistys Malkus ry i.a. Toimintamuodot. Viitattu 18.10.2017. <http://www.malkus.fi/index.php/toiminta>
- Snellu i.a. Seksuaalisuus. Viitattu 18.10.2017. <http://www.snellu.info/snellunpalvelut/seksuaalisuus>
- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016. Hyväksytty Kuopiossa 29.4.2016. Viitattu 2.10.2017. [file:///C:/Users/pehkk/Downloads/Sosionomi_kompetenssit_2016%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/pehkk/Downloads/Sosionomi_kompetenssit_2016%20(1).pdf)
- Sotamaa, Iris i.a. Seksuaalikasvatu Vantaan seurakuntien rippikoulutyössä.
- Sukupuoli ja seksuaalisuus kirkon kasvatustyössä i.a. Sakastin julkaisu. Viitattu 2.10.2017. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=content3c0c61>
- Suomen ev.lut. kirkko 2010. Kirkon nuorisotyöntekijän ydinosaaminen. Viitattu 21.1.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/nuorisott_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/nuorisott_yo.pdf)
- Suomen ev.lut. kirkko 2012. Nuoret seurakuntalaisina. Helsinki: Pekan Offset.

- Suuri ihme - Rippikoulusuunnitelma 2017. Sakastin julkaisu. Viitattu 2.10.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/\\$FILE/SuuriIhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/$FILE/SuuriIhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf)
- Taavetti, Riikka 2015. ”Olis siistiä, jos ei tarvis määritellä...” – Kuriton ja tavallinen sateenkaarinuoruus. Verkkojulkaisu. Viitattu 2.10.2017.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/hyvinvoiva_sateenkaarinuori.pdf
- Taavetti, Riikka; Alanko, Katarina & Heikkinen Lotte 2015. Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimushanke – Tulosten tiivistelmä. Verkkojulkaisu. Viitattu 4.11.2017. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/hyvinvoiva_sateenkaarinuori_tiivistelma.pdf
- Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 2.10.2017. <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- The Kinsey scale i.a. Viitattu 25.10.2017. <https://www.kinseyinstitute.org/research/publications/kinsey-scale.php>
- Thinglink Oy i.a. Seksuaalisuuden portaat. Viitattu 15.11.2017.
<https://www.thinglink.com/scene/851075775896485889>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Vantaan kaupunki 2016. Sateenkaareva nuorisotyö on avointa, turvallista ja hyväksyttävää. Viitattu 24.9.2017. <http://www.vantaa.fi/uutisia/101/0/124955>
- Vilka, Hanna 2010. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Viitattu 3.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325#Pidp450157568>

Liite 1 Tutkimuslupahakemus

Tutkimuksessa tiedonlähteinä ovat kirjallisuus ja tutkimuksen aikana teettämät haastattelut.

Tutkimusaineiston hävittäminen ja arkistointi tutkimuksen jälkeen

Tutkimusaineiston litteroinnin ja analysoinnin jälkeen tullaan kaikki nauhoitteet hävittämään sekä muut aineistot, joista haastateltavat saatetaan tunnistaa. Analysoidut tutkimustulokset kirjataan ylös opinnäytetyöhön, joka julkaistaan Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja, josta Vantaan seurakunnat saavat oman kappaleensa.

Salassa pidettäviä asioita koskeva sitoumus

Sitoudun siihen, että en ilmaise tutkimuksen yhteydessä käytettävissä olleita luottamuksellisia tietoja sivullisille.

Tutkimuslupaa hakevan allekirjoitus

Päiväys 2.3.2017 Allekirjoitus ja nimenselvennys

Karoliina Pekkonen

Tutkimuslupahakemuksen hyväksyjän allekirjoitus

Päiväys 6.7.2017 Allekirjoitus ja nimenselvennys

Jukka Tuohimäki

Liitteenä haastattelurungot ja opinnäytetyön suunnitelma

Liite 2 Nuorten teemahaastattelun runko

Nuorten haastattelut

KOKEMUKSIA

- Työntekijöiden puheessa erilaisuuden ja moninaisuuden huomioiminen
- Aiheiden seksuaalisuus, rakkaus ja sukupuoli käsitteleminen nuorten toiminnassa
- Ilmapiiri nuorten toiminnassa

NÄKEMYKSIÄ

- Miten seurakunnan kuuluu ohjata nuoria
- Seurakunta ympäristönä nuorelle, joka kokee kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön
- Erilaisuuden hyväksyminen seurakunnissa

KEHITTÄMINEN

- Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden huomioimisen kehittäminen seurakunnan nuorisotyössä
- Millaista toimintaa
- Ajatuksia kohdennetusta työstä

Liite 3 Työntekijöiden teemahaastattelun runko

Työntekijöiden haastattelut

KOKEMUKSIA

-Kuinka on itse käsitellyt aihetta seksuaalisesta suuntautumisesta ja sukupuolen moninaisuudesta työssään nuorten parissa

-aiheen ilmi tuominen nuorten suunnalta

- Kohtaamisia ja kokemuksia sateenkaarinuorten kanssa

-tuen tarpeen ilmi tuominen sateenkaarinuorelta

-Ilmapiiri nuorten toiminnassa moninaisuuden hyväksymisen näkökulmasta

Yhteistyö Vantaan kaupungin kohdennetun työn kanssa

NÄKEMYKSIÄ

-seurakunnan rooli identiteettiä ja minäkuvaa rakentavan nuoren elämässä

-seurakuntien työntekijöiden ja nuorten asenteet ja arvot

KEHITTÄMINEN

-Kehittämiskohtia nuorten toiminnassa sateenkaarinuorten näkökulmasta

-Kohdennetun työn tarve

-Millaista toimintaa

Liite 4 Alaikäisten nuorten vanhemmille toimitettu info ja kirjallinen suostumus nuoren osallistumiseen

Hei nuoren huoltajat!

Nuorene on ilmaissut olevansa kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen, jonka on toteuttamassa Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelija Karoliina Pehkonen. Tässä tiedotteessa kerrotaan tarkemmin tutkimuksesta ja sen sisällöstä. Tiedoteosuuden jälkeen on huoltajan allekirjoitukselle varattu tila, jonka allekirjoitettua huoltaja antaa suostumuksensa nuoren osallistumiselle tiedotteessa esiteltyyn tutkimukseen.

Lyhyt kuvaus tutkimuksen sisällöstä

Tutkimuksen aiheena on seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten huomioiminen Vantaan seurakuntien toiminnassa. Tutkimuksessa tullaan tutkimaan koetaanko seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville nuorille kohdennettua toimintaa tarpeelliseksi ja minkälaisia ajatuksia se ylipäätään herättää työntekijöissä ja nuorissa.

Tutkimuskysymyksinä, johon on tarkoitus tutkimuksen avulla selvittää vastaus ovat:

- Miten sateenkaarinuoret huomioidaan tällä hetkellä seurakunnissa?
- Minkälainen tarve kohdennetulle sateenkaarinuorisotyölle on?
- Minkälaista kohdennettua työtä voisi olla?

Tavoitteena on saada kokonaiskuva Vantaan seurakunnissa olevasta tilanteesta ja siitä kuinka sateenkaarinuorten kanssa tällä hetkellä tehdään töitä ja kuinka työtä haluttaisiin kehittää.

Haastateltavina tulee olemaan Vantaan seurakuntien työntekijöitä ja nuortentoinnassa käyviä nuoria. Nuorten haastattelut toteutetaan ryhmissä nuorteniltojen aikana. Haastateltavien nimiä tai muita tietoja, joista haastateltavan saattaisi tunnistaa ei julkaista lopullisessa opinnäytetyössä.

Tutkimusaineiston hävittäminen ja arkistointi tutkimuksen jälkeen

Tutkimusaineiston litteroinnin ja analysoinnin jälkeen tullaan kaikki nauhoitteet hävittämään sekä muut aineistot, joista haastateltavat saatetaan tunnistaa. Ana-

lysoidut tutkimustulokset kirjataan ylös opinnäytetyöhön, joka julkaistaan Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja, josta Vantaan seurakunnat saavat oman kappaleensa.

Salassa pidettäviä asioita koskeva sitoumus

Tutkimuksen toteuttaja sitoutuu siihen, että ei ilmaise tutkimuksen yhteydessä käytettävissä olleita luottamuksellisia tietoja sivullisille.

Huoltajan suostumus nuoren tutkimukseen osallistumisesta

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Ystävällisin terveisin,

Karoliina Pehkonen

Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulu